

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

[ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ-ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΑ-ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΗ]

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΠΟΛΕΜΙΚΑΙ ΕΝΝΟΙΑΙ.

Ἐν γένει ὁ Πελοποννησιακὸς πόλεμος ἀποτελεῖ ἐν τῶν μεγαλειτέρων καὶ διδακτικωτέρων κεφαλαίων τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ζωῆς κατὰ τὴν σημαντικωτέραν περίοδον τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἐπρόκειτο κυρίως περὶ τῆς διευθύνσεως τῶν τυχῶν τούτου, ἂν αὐτὴ ἐπρεπε νὰ ἀνατεθῆ εἰς τὰς Σπαρτιατικὰς ἰδέας ἢ εἰς τὰς Ἀθηναϊκὰς, αἵτινες ἀποτελοῦσι τοὺς κατ' ἐξοχὴν τῆς Ἑλληνικῆς πολιτείας τύπους. Πρὶν ἀρχίσῃ ὁ περὶ τῶν ὄλων ἀγὼν, τὰ ἑκατέρωθεν ἐπιχειρήματα ἐκυκλοφόρησαν καθ' ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα. Ὁμολογούμενως ἡ Σπαρτιατικὴ διπλωματία ὑπῆρξεν ἐπιτυχესτέρα τῆς Ἀθηναϊκῆς. Εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἡ Σπάρτη ἐτέθη πρὸς τὸ μέρος τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας καὶ κατὰ παράδοξον ἀντίφασιν τὸ ἐλευθερώτατον πολίτευμα τῶν Ἀθηνῶν ἐτέθη πρὸς τὸ μέρος τῆς δουλοσύνης τῶν Ἑλλήνων! Τί ἄλλο ἦσαν αἱ προτάσεις τῶν Σπαρτιατῶν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἵνα λύσωσιν οὗτοι τὴν πολιορκίαν τῆς Ποτιδαίας, ἵνα δώσωσι τὴν αὐτονομίαν εἰς τὴν Αἴγιναν καὶ ἵνα καταργήσωσι τὸ ἐκ τῆς Ἀθηναϊκῆς ἀγορᾶς ἀποκλειτὸν τοὺς Μεγαρεῖς ψήφισμα; Καὶ ὅμως ἵνα μὴ ἀφήσῃ ἡ Σπαρτιατικὴ διπλωματία τὸν ἐλάχιστον εἰς τὸ πείσμα τῶν Ἑλλήνων διαταγμὸν, διὰ τῶν τελευταίων πρεσβευτῶν τῆς ἐδήλωσεν, ὡς ἀναφέρει ὁ Θουκιδίδης, πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ρητῶς: ὅτι οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐπιθυμοῦσι τὴν εἰ-

ρήνην καὶ θὰ διατηρηθῇ αὕτη, ἐὰν οἱ Ἀθηναῖοι ἀφήσωσι τοὺς Ἑλληνας αὐτονόμους.

Ὁ πόλεμος λοιπὸν ἦτο ἐπὶ θύραις, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι συνεκάλεσαν συνέλευσιν ἵνα κρίνῃ περὶ τοῦ πρακτέου. Ἀνεπτύχθησαν τότε καὶ αἱ ἰδέαι τῆς εἰρήνης καὶ αἱ ἰδέαι τοῦ πολέμου. Κυρίως οἱ ὑπὲρ τῆς εἰρήνης ὁμιλήσαντες δὲν ἠδύναντο νὰ ἐννοήσωσι πῶς χάριν τοῦ κατὰ Μεγαρέων ψηφίσματος ἔπρεπε νὰ αἰματοκυλισθῇ ἡ Ἑλλάς, διὰ τοῦτο ὑπεστήριζον τὴν κατάργησίν του. Ἀλλὰ δὲν ἦτο τοῦτο τὸ ζήτημα. Ὁ σκοπὸς ἀπέβλεπεν εἰς τὴν ἐκπτώσιν τῆς Ἀθηναϊκῆς Δημοκρατίας ἀπὸ τῆς ἡγεμονείας τῆς Ἑλλάδος. Μετὰ τὴν διαμοιβὴν ὄλων τῶν λόγων, ἡ συνέλευσις τοῦ Ἀθηναϊκοῦ Λαοῦ ἐξέδωκε τὸ ἐξῆς ψήφισμα: Οἱ Ἀθηναῖοι δὲν δέχονται διαταγὰς καὶ εἶναι πρόθυμοι νὰ λύσωσι τὰς διαφορὰς ἐν δικαιοσύνη καὶ ἐν ἰσότητι. Τὸ πρῶτον ἦτο διπλωματικὸς τύπος, διότι ὅλοι οἱ Ἕλληνες εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ ὦσιν αὐτόνομοι· τὸ δεύτερον ἦτο ἀκριβεστάτη ἀλήθεια, διότι ἡ γλῶσσα τῶν Σπαρτιατῶν ἦτο γλῶσσα ἀπαραδέκτου ὑπεροχῆς πρὸς πόλιν ἤδη ἡγεμονεύουσαν. Οἱ λόγοι οἵτινες ὠδήγησαν τὸν Ἀθηναϊκὸν Λαὸν εἰς τοιαύτην λύσιν συνοψίζονται ἐν τῇ ὁμιλίᾳ, τὴν ὁποίαν ὁ μέγας ἱστορικὸς ἀπομνημονεύει τοῦ Περικλέους.

«Οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν ἄς νομίση, εἶπεν ὁ Ὀλύμπιος ρήτωρ, ὅτι πρόκειται νὰ περιπλακῶμεν εἰς πόλεμον δι' ὑπόθεσιν ἐλαχίστην οἷα εἶναι ἡ διατήρησις τοῦ κατὰ Μεγαρέων ψηφίσματος. Ἐὰν μὲν ὑποχωρήσητε σήμερον, αὐριον ἄλλο θὰ σὰς διατάξωσι βαρύτερον, ἐξηγοῦντες τὴν συγκατάβασίν σας ὡς φόβον. Ἐὰν δὲ ἐντόνως ἀποκρούσητε τὰς προτάσεις των νῦν, θέλετε δώσει εἰς αὐτοὺς νὰ ἐννοήσωσι καθαρῶς ὅτι δεόν νὰ φέρωνται πρὸς ὑμᾶς ὡς ἴσοι πρὸς ἴσους. Πᾶσα ἀπαίτησις, εἴτε μεγίστη εἴτε ἐλαχίστη, ἐπιβαλλομένη πρὸ τῆς δίκης ὑπὸ τῶν ἴσων, δύναται νὰ ἐπιφέρῃ δούλωσιν». Ἀπὸ τοιαύτης ἀφετηρίας προέβη ὁ Περικλῆς εἰς σύγκρισιν τῶν οἰκονομικοπολεμικῶν δυνάμεων

τῆς Σπάρτης καὶ τῶν Ἀθηνῶν, μετὰ τὴν ὁποίαν ἀπέδειξεν εἰς τὴν συνέλευσιν τοῦ Ἀθηναϊκοῦ Λαοῦ, ὅτι ὁ πόλεμος εἶναι ἄφευκτος, ὅτι ἐὰν τὸν δεχθῶσιν οἱ Ἀθηναῖοι προθύμως, θὰ τοὺς πιέσωσιν οἱ Σπαρτιᾶται ὀλιγώτερον, καὶ ὅτι τόσον διὰ τὰς πόλεις ὅσον καὶ διὰ τοὺς ἰδιώτας ἐκ τῶν μεγίστων κινδύνων αἱ μέγιστα γεννῶνται τιμαί. «Οὕτω τοῦλάχιστον, εἶπεν, οἱ πατέρες ἡμῶν πολεμοῦντες τοὺς Μήδους, καίτοι στερούμενοι τῶν μεγάλων μέσων τὰ ὁποῖα διαθέτομεν ἡμεῖς, θυσιάσαντες δὲ καὶ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα εἶχον, κατώρθωσαν διὰ τῆς συνέσεώς των μᾶλλον ἢ διὰ τῆς τύχης, διὰ τῆς τόλμης των μᾶλλον ἢ τῆς ἰσχύος, καὶ τὸν ἐχθρὸν νὰ ἀπωθήσωσι καὶ τὰς Ἀθῆνας νὰ ὑψώσωσιν εἰς τὸν βαθμὸν τὸν ὁποῖον κατέχουσι νῦν.» Κατέθεσε δὲ ὁ Περικλῆς εἰς τὴν συνέλευσιν τοῦ Λαοῦ τὴν ἐπομένην διὰ τοὺς πρέσβεις τῶν Σπαρτιατῶν ἀπάντησιν: ὅτι τότε θὰ ἐπιτρέψωσιν οἱ Ἀθηναῖοι τὴν εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ τοὺς λιμένας των εἴσοδον τῶν Μεγαρέων, ὅταν καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι παύσωσι διώκοντες τοὺς Ἀθηναίους καὶ τοὺς συμμάχους αὐτῶν, ὅτι θὰ ἀφίνον οἱ Ἀθηναῖοι αὐτονόμους τὰς πόλεις ἐὰν καὶ αὐτόνομους τὰς εἶχον παραλάβει κατὰ τὴν ὑπογραφὴν τῶν συνθηκῶν, ὅτι τότε θὰ συγχωρήσωσιν αὐτοῖς τὴν αὐτονομίαν ὅταν καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐπιτρέψωσιν εἰς τὰς πόλεις των νὰ κυβερνῶνται ἀφ' ἑαυτῶν; ὅπως θέλει ἐκάστη καὶ οὐχὶ κατὰ τὸ πολίτευμα τῶν Λακεδαιμονίων, τέλος ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι θέλουσι νὰ δικασθῶσι συμφώνως πρὸς τὰς συνθήκας καὶ δὲν θὰ ἀρχίσωσι μὲν τὸν πόλεμον, θέλουσιν ὅμως ἀποκρούσει ἐκείνους οἱ ὁποῖοι θὰ ποιήσωσιν ἑναρξίν αὐτοῦ. Οἱ Ἀθηναῖοι ἐδέχθησαν τὴν πρότασιν τοῦ Περικλέους. Ὡμίλει αὕτη οὐ μόνον πρὸς τὴν καρδίαν των, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν νοῦν των. Δὲν ἦτο ἀπλῶς αἰσθηματικὴ παρότρυνσις· ἦτο λογικὴ ἀνάλυσις τῶν πραγμάτων τῆς πολιτείας, μεταξὺ τῶν διαφόρων τῆς ὁποίας ἐπόψεων ἡ περὶ τὰς οἰκονομικοπολεμικὰς

δυνάμεις τῶν Ἀθηνῶν ἀποτελεῖ ἀφ' ἐνὸς τὸ μέτρον τῆς πρακτικῆς ἱκανότητος τοῦ Ἀθηναϊκοῦ Λαοῦ εἰς λύσιν τῶν λεπτοτέρων τῆς ὑψηλῆς πολιτικῆς ζητημάτων καὶ ἀφ' ἑτέρου τὸ τῆς προκειμένης μελέτης θέμα, εἰς τὸ ὁποῖον εἰσερχόμεθα ἀντιγράφοντες, κατὰ τὸ ἴδιωμα τῆς καθομιλουμένης γλώσσης, αὐτοὺς τοὺς λόγους τοὺς ὁποῖους ὁ μέγας ἀνὴρ ὑπέβαλεν εἰς τοὺς Ἀθηναίους.

«Ἐκ τῶν ἐπομένων λεπτομερειῶν θέλετε γνωρίσει, τοῖς εἶπεν, ὅτι κατὰ τὸν πόλεμον τοῦτον καὶ τοὺς ἐκατέρωθεν ὑπάρχοντας πόρους οὐδαμῶς θέλομεν εἶσθαι ὑποδεέστεροι. Οἱ Πελοποννήσιοι εἶναι ἄνθρωποι αὐτοεργάται, καὶ οὔτε ἰδιαιτέρα οὔτε δημόσια ἔχουσι χρήματα. Ἐπειτα εἶναι ἄπειροι μακρῶν καὶ διαποντίων πολέμων, διότι ἕνεκα τῆς πενίας τῶν αἰ μεταξὺ τῶν ἐπιθέσεις δὲν διαρκουσι πολύ. Τοιοῦτοι λαοὶ δὲν δύνανται νὰ καταρτίζωσι στόλους καὶ νὰ ἐκπέμπωσι συνεχῶς πεζὰς στρατιάς ἐγκαταλείποντες τὰ ἴδια, δαπανῶντες τὰ ἑαυτῶν καὶ ἐμποδιζόμενοι ὑπὸ τῆς θαλάσσης. Τοὺς πολέμους διατηροῦσι μᾶλλον αἰ ὑπάρχουσαι περιουσίαι ἢ αἰ βίαιαι εἰσφοραί. Ἐν γένει οἱ χειρῶνακτες προθυμότερον ριψοκινδυνεύουσιν ἐν τῷ πολέμῳ τὰ σώματά των παρά τὰ χρήματα αὐτῶν, διότι τὰ μὲν σώματα ἐλπίζουσιν ὅτι θὰ διασώσωσιν ἐκ τῶν κινδύνων, τὰ δὲ χρήματα φοβοῦνται μὴ δαπανήσωσι προῶρως, καὶ μάλιστα ἂν ὁ πόλεμος, παρά προσδοκίαν καὶ ὡς εἰκὸς, παραταθῆ ἐπὶ μακρόν. Καὶ ἐν μιᾷ μὲν μάχῃ δύνανται οἱ Πελοποννήσιοι καὶ οἱ σύμμαχοι αὐτῶν νὰ ἀνθέξωσι κατὰ πάντων τῶν Ἑλλήνων ἅμα ὁμως πρόκειται περὶ πολέμου πρὸς κράτος ἀνομοίαν ἔχον τὴν παρασκευὴν, δὲν δύνανται νὰ ὑποστῶσι τοιοῦτον, διότι οὔτε ἐν βουλευτήριον ἔχουσιν, οὔδὲ παραχρῆμα καὶ ὀξέως ἐκτελοῦσι τὰ ἀναγκαῖα, πάντες δὲ ὄντες ἰσόψηφοι καὶ οὐχὶ ὁμόφυλοι σπεύδουσιν ἕκαστος ὀπισθεν τοῦ ἰδιαίτερου συμφέροντός του. Ἐντεῦθεν δὲ οὐδὲν ἐντελὲς κατορθοῦται, κἀθόσον ἄλλοι μὲν ἀποβλέπουσιν εἰς τὴν ἐκδίκησίν των

μόνον, ἄλλοι δὲ προσέχουσι πῶς τὰ οἰκεῖα νὰ βλαβῶσιν ὀλιγώτερον. Βραδεῖς δὲ ὄντες περὶ τὴν συγκρότησιν τῶν συμβουλίων, ὀλίγιστον χρόνον σκέπτονται περὶ τῶν κοινῶν, κατὰ δὲ τὸν πλεῖστον τὰ οἰκεῖα πράττουσιν. Ἐκαστος νομίζει ὅτι ἕνεκα τῆς ἀμελείας του δὲν θὰ ἐπέλθῃ βλάβη καὶ ὅτι ἄλλος τις θὰ φροντίσῃ ἀντ' αὐτοῦ· ὥστε οὔτως ἕκαστου σκεπτομένου, ἀνεπαισθήτως ἀθρόως φθείρεται τὸ κοινόν.

«Τὸ μέγιστον δὲ κώλυμά των εἶναι ἡ τῶν χρημάτων σπάνις καὶ ἡ δυσχέρεια τῆς προμηθείας τούτων, εἰς περιπτώσιν καθ' ἣν ἐν τῷ πολέμῳ δὲν περιμένουσιν οἱ καιροί, — τοῦ πολέμου οἱ καιροὶ οὐ μὲν εἰσὶν. Καὶ προσέτι οὐδὲ τὰ τείχη οὐδὲ τὸ ναυτικόν των εἶναι ἐπιφοβα, διότι ἀφοῦ δυσχερὲς εἶναι καὶ ἐν αὐτῇ τῇ εἰρήνῃ νὰ ἐγείρῃ τείχη πόλις ἰσχυρά, δυσχερεστέρα εἶναι ἡ ἔγερσις τοιούτων ἐν πολεμῇ χώρᾳ ἐν ἣ καὶ ἡμεῖς οὐχὶ ἀσθενέστερον εἴμεθα ἀντεπιτετιχισμένοι. Ἐὰν δὲ ἐγείρωσιν ἀπλοῦν ὀχύρωμα, θὰ ἡδύναντο μὲν νὰ βλάπτωσιν ἡμᾶς ἐν μέρει διὰ καταδρομῶν καὶ προκαλοῦντες αὐτομολίας δούλων, δὲν θὰ ἡδύναντο ὁμως νὰ ἐγείρωσιν ἐπιτειχίσματα καὶ νὰ ἐμποδίζωσιν ἡμᾶς νὰ πλέωμεν κατὰ τῆς χώρας αὐτῶν καὶ νὰ πράττωμεν διὰ τοῦ εἰς ὃ ἐπικρατοῦμεν ναυτικοῦ ἡμῶν ἐν αὐτῇ τὰ ἴσα. Διότι ἡμεῖς ἐκ τοῦ ναυτικοῦ ἔχομεν πλείονα ἐμπειρίαν τῶν κατὰ γῆν πραγμάτων ἢ ἐκεῖνοι ἐκ τῶν κατ' ἡπειρον εἰς τὰ ναυτικά. Δὲν εἶναι δὲ εὐκόλον νὰ ἐκμάθωσι τὴν ναυτικὴν ἐπιστήμην, διότι οὐδὲ ἡμεῖς, καίτοι ἀπὸ τῶν Μηδικῶν μελετᾶτε αὐτήν, κατέστητε τέλειοι. Πῶς λοιπὸν εἶναι δυνατόν ἄνδρες γεωργοὶ καὶ οὐχὶ θαλάσσιοι νὰ ἐκτελέσωσιν ἄξιον εἰς περιπτώσιν καθ' ἣν ὑμεῖς θαλασσοκρατοῦντες οὐδὲ νὰ γυμνασθῶσι θὰ τοὺς ἀφήσητε; Τὸ ναυτικόν, ὑπὲρ πᾶν ἄλλο, ἀπαιτεῖ πείραν καὶ δὲν δύναται νὰ μελετᾶται ὅπως τύχη ἐκ παρέργου· κυριολεκτικώτερον δὲ οὐδὲν αὐτὸ ἀνέχεται πάρεργον. . . .

«Μέγα τὸ τῆς θαλάσσης κράτος. Σκεφθῆτε καλῶς· ἐὰν ἡμεθα νησιῶται, τίνες πλειότερον ἡμῶν θά ἦσαν ἀπροσβλητότεροι; . . . Ὅτι πρέπει νὰ κλαύσωμεν δὲν εἶναι ἡ ἀπώλεια τῶν ἀγρῶν καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς οἰκιῶν, ἀλλὰ τῶν ἀνδρῶν· διότι οὐχὶ τὰ πράγματα ταῦτα ἀποκτῶσι τοὺς ἀνδρας, ἀλλ' οἱ ἀνδρες ἀποκτῶσιν αὐτά. Ἐὰν ἡδυνάμην νὰ σᾶς πείσω, θὰ σᾶς ἔλεγον νὰ ἐξέλθητε ὑμεῖς αὐτοὶ καὶ νὰ τὰ καταστρέψητε ὅπως δεῖξήτε εἰς τοὺς Πελοποννησίους ὅτι χάριν τοιούτων πραγμάτων δὲν θὰ ὑπακούσητε ποτὲ εἰς αὐτούς. Πολλὰ καὶ ἄλλα ἔχω νὰ εἶπω περὶ τῆς ἐπικρατήσεως ὑμῶν, ἀρκεῖ νὰ μὴ θελήσῃτε νὰ ἐπεκταθῆτε πολεμοῦντες αὐξάνοντες οὕτω τοὺς κινδύνους ὑμῶν· διότι περισσότερον φοβοῦμαι τὰ ἴδια ἡμῶν σφάλματα παρὰ τὰ σχέδια τῶν ἐναντίων . . .»

Καὶ ὅτε δὲ οἱ Πελοποννήσιοι συνηθροίζοντο εἰς τὸν Κορινθιακὸν ἰσθμὸν, ὁ Περικλῆς ἀνεπέωσε τὰς προτέρας συμβουλὰς αὐτοῦ, παρορμῶν τοὺς Ἀθηναίους νὰ στρέψωσιν ἅπασαν τὴν προσοχὴν αὐτῶν εἰς τὸ ναυτικόν, ὅπερ ἦτο ἡ ἰσχὺς των, καὶ νὰ κρατῶσιν ὑποχειρίους τοὺς συμμάχους ἐξ ὧν προήρχετο ἡ χρηματικὴ δύναμις τῆς ἐπικρατείας, λέγων ὅτι ἡ ψυχὴ τοῦ πολέμου εἶναι ἡ φρόνησις καὶ τὰ χρήματα. Ὅσον ἀφορᾷ τὰ τελευταῖα, ἰδοὺ πῶς ὁ Θουκιδίδης ἀπομνημονεῦει τὴν πρὸς τὸν Ἀθηναϊκὸν Λαὸν ἐκθεσιν τοῦ μεγάλου πολιτικοῦ ἀνδρός :

«Ἡ πόλις εἰσέπραττε 600 τάλαντα ὡς ἐπιτοπολὺ κατ' ἐνιαυτὸν ἐκ τῶν φόρων τῶν συμμάχων, ἀνευ τῆς ἄλλης προσόδου. Ἐσώζοντο δὲ ἀκόμη ἐν τῇ Ἀκροπόλει 6,000 τάλαντα εἰς ἀργυρᾷ νομίσματα (ἐκ τῶν ἄλλοτε ὑπαρχόντων ἐν αὐτῇ 9,700, τῶν ὁποίων μέρος κατηναλώθη εἰς τὰ προπύλαια, εἰς τὰ ἄλλα οἰκοδομήματα καὶ εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς Ποτιδαίας), χωρὶς νὰ περιλαμβάνωνται ἐν τῷ ποσῷ τούτῳ οἱ ὄγκοι τοῦ χρυσοῦ καὶ τοῦ ἀργύρου, τὰ δημόσια καὶ ἰδιωτικὰ ἀναθήματα, τὰ ἱερὰ σκευῆ τῶν πομπῶν καὶ τῶν ἀγῶνων, τὰ Μηδικὰ λάφυρα καὶ ἄλλα

τοιαῦτα οὐχὶ ἐλάσσονος τῶν 500 τάλαντων ἀξίας. Ἀπερίθμησε δὲ ὁ Περικλῆς καὶ τὰ ἄλλα χρήματα τὰ ἐκ τῶν ἄλλων τῆς πόλεως ἱερῶν, τὰ ὅποια ἠδύνατο νὰ μεταχειρισθῶσι. Τέλος δὲ ἐν ἐσχάτῃ ἀνάγκῃ ἠδύνατο, εἶπεν εἰς τοὺς Ἀθηναίους, νὰ ποιήσωσι χρῆσιν καὶ αὐτῶν τῶν χρυσῶν κοσμημάτων τῆς Ἀθηναῖς, βεβαιῶν ὅτι τὸ ἀγαλμα αὐτῆς εἶχε καθαρὸν χρυσὸν δυνάμενον νὰ ἀποσπασθῆ βάρους 40 τάλαντων, τὸν ὅποιον μεταχειριζόμενοι εἰς σωτηρίαν τῆς πόλεως ἤθελον ἀντικαταστήσῃ κατόπιν εἰς ἴσον βάρος.

«Καὶ κατὰ μὲν τὸ οἰκονομικὸν ζήτημα οὕτως ἐθάρρυνε τοὺς Ἀθηναίους ὁ Περικλῆς, ὅσον δ' ἀφορᾷ τὸν στρατὸν καὶ τὰ πλοῖα τοῖς εἶπε τὰ ἐξῆς. Ὑπῆρχον 13,000 ὀπλίται, ἀνευ τῶν ἐν τοῖς φρουρίοις καὶ ταῖς ἐπάλλξεσιν ὑπαρχουσῶν ἐτέρων 16,000 (τόσοι ἐξ ἀρχῆς ἐφύλασσαν εἰς πᾶσαν εἰσβολὴν τοῦ ἐχθροῦ συγκροτούμενοι ἐκ τῶν ὀπλιτῶν τῆς ἡλικίας τῶν πρεσβυτάτων καὶ τῶν νεωτάτων καὶ τῆς τῶν μετοίκων τάξεως). Ὑπῆρχον 1,200 ἵππεις καὶ ἵπποτοξόται, 1,600 τοξόται καὶ 300 τριήρεις ἐν καλῇ καταστάσει μετὰ τοῦ προσήκοντος αὐταῖς ὀπλισμοῦ καὶ πληρώματος.

«Αὐταὶ ἦσαν, λέγει ὁ Θουκιδίδης, αἱ δυνάμεις τῶν Ἀθηναίων, ἀνευ οὐδεμιᾶς ἐλαττώσεως, ὅτε ἐπέκειτο ἡ πρώτη τῶν Πελοποννησίων εἰσβολὴ εἰς τὴν Ἀττικὴν κατὰ τὴν ἐναρξιν τοῦ πολέμου.» Χωρὶς ἀναστάτῳσιν τοῦ δημοσίου θησαυροῦ, χωρὶς ἀναστάτῳσιν τοῦ πολεμικοῦ τῆς χώρας πληθυσμοῦ, ἡ Ἀθηναϊκὴ Δημοκρατία εἰσήρχετο εἰς πόλεμον διὰ μυρίων περίπου τάλαντων, πεντακισμυρίων περίπου ὀπλιτῶν καὶ τριακοσίων πολεμικῶν πλοίων! Ἄς συγκριθῆ ἡ τότε τοιαῦτα πορίσματα παρατάσσουσα διοικητικὴ τῆς Ἀττικῆς τάξις πρὸς τὴν νῦν ὅλης τῆς Ἑλληνικῆς ἐπικρατείας ἀποκατάστασιν. Μύρια τάλαντα ἰσοδυναμοῦσι πρὸς ἐξήκοντα ἑκατομμύρια Ἀθηναϊκῶν δραχμῶν, ἐκάστη τῶν ὁποίων ἤξιζε τέσσαρας ἡμετέρας.

Δηλαδή ή Ἀθηναϊκή Δημοκρατία εἶχεν ἔτοιμα ὑπὲρ τῆς ιδέας τῆς 240 ἑκατομμύρια δραχμῶν, τόσα δηλαδή ὅσα οὔτε κατ' ὄναρ νὰ προσβλέψη δύναται ή σημερινή Ἑλληνική πολιτεία!

ΜΟΝΟΠΩΛΙΚΑ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΑ ΕΠΙ ΤΗΣ ΚΟΠΗΣ ΤΟΥ ΚΑΠΝΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΤΩΝ ΣΙΓΑΡΟΦΥΛΛΩΝ.

Ἡ Κυβέρνησις ὑπέβαλεν εἰς τὴν Βουλὴν μεταξὺ ἄλλων φορολογικῶν νομοσχεδίων καὶ δύο ἀφορῶντα εἰς τὸν ὀργανισμὸν δύο μονοπωλίων, μεταφερόντων εἰς τὴν Κυβέρνησιν ἢ τὴν ὀπισθεν αὐτῆς ἐρχομένην ἐταιρίαν τὸ ἀποκλειστικὸν δικαίωμα τοῦ κόπτειν τὸν καπνὸν καὶ τοῦ κατασκευάζειν τὰ σιγαρόφυλλα. Αἱ ἐπόμενα ἐκθέσεις, πορίσματα μακρῶν μελετῶν τῶν ἐνδιαφερομένων τῆς ἐθνικῆς βιομηχανίας κλάδων, ἀνήκουσιν εἰς τάξιν πολιτικοοικονομικῶν ἰδεῶν, τῶν ὁποίων ἡ θεωρία καὶ ἡ πράξις δὲν εἶναι ἄλλοτρία πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς Οἰκονομικῆς Ἐπιθεωρήσεως.

Α'. ΜΟΝΟΠΩΛΙΟΝ ΕΠΙ ΤΗΣ ΚΟΠΗΣ ΤΟΥ ΚΑΠΝΟΥ.

Πρὸς τὴν Σεβαστὴν Βουλὴν.

Οἱ ὑπογεγραμμένοι Ἕλληνες πολῖται ἀνήκομεν εἰς τὴν ἐργατικὴν ἐκείνην τάξιν τοῦ Λαοῦ, ἣτις γεωργεῖ, βιομηχανεῖ καὶ ἐμπορεῦται τὸν καπνόν. Ὁ ἀριθμὸς ἡμῶν, μικρὸς ἐν ταῖς ἐπὶ τέλει ὑπογραφαῖς, εἶναι μέγας ἐν τῇ τοῦ ὄλου Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ ἀθροίσει. Εἰς 2,000 καὶ ἐπέκεινα ἀναβιβάζονται τὰ καπνοπωλεῖα τῆς Ἑλλάδος, παρ' ἐκάστω δὲ τούτων ζῶσι τέσσαρες κατὰ μέσον ὄρον ἐργατικαὶ οἰκογένειαι. Εἰς 200 καὶ ἐπέκεινα ἀναβιβάζονται τὰ καπνεμπορεῖα τῆς Ἑλλάδος, παρ' ἐκάστω δὲ τούτων ἐν τοῖς διαφόροις κλάδοις αὐτῶν ζῶσι πέντε κατὰ μέσον ὄρον ἐργατικαὶ οἰκογένειαι. Εἰς 500 καὶ ἐπέκεινα ἀναβιβάζονται τὰ καπνοκοπτεῖα τῆς Ἑλλάδος, παρ' ἐκάστω δὲ τούτων ζῶσι δύο κατὰ μέσον ὄρον ἐργατικαὶ οἰκογένειαι.

Εἰς 5,000 καὶ ἐπέκεινα ὑπολογίζονται οἱ ἀσχολούμενοι εἰς τὴν μεταβιβαστικὴν τῶν καπνῶν βιομηχανίαν, ἕκαστος δὲ αὐτῶν εἶναι τὸ στήριγμα μιᾶς ἐργατικῆς οἰκογενείας. Εἰς 400 ἀναβιβάζονται οἱ σιγαροποιοί, παρ' ἐκάστω δὲ αὐτῶν μία ἐργατικὴ οἰκογένεια. Τοιαύτη εἶναι ἡ βιομηχανικὴ καὶ ἐμπορικὴ εἰς ἐργατικὰς οἰκογενείας διανομὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ ἐπὶ τῆς καπνολογίας. Ὁ ἀριθμὸς τῶν οἰκογενειῶν εἶναι 15,400 περίπου, ὁ ἀριθμὸς τῶν μελῶν τῶν οἰκογενειῶν εἶναι 77,000 περίπου πρὸς πέντε πρόσωπα κατὰ μέσον ὄρον ἡ οἰκογένεια.

Ἄλλ' ὁ ἀριθμὸς οὗτος τῶν ἀπὸ τῆς καπνοβιομηχανίας καὶ καπνεμπορίας ζώντων εἶναι ἐλάχιστος, παραβαλλόμενος πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀπὸ τῆς καπνογεωργίας συντηρουμένων. Κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1875 εἰς 42,037 στρέμματα ἀνεβιβάζοντο αἱ καπνοφυτεῖαι τῆς Ἑλλάδος. Προστιθεμένων τῶν νέων ἐπαρχιῶν καὶ τῆς λοιπῆς τοῦ τόπου ἀναπτύξεως, ἡ νῦν καλλιεργουμένη καπνὰ ἔκτασις πρέπει νὰ θεωρηθῇ κατὰ πολὺ μείζων. Ἐὰν προσδιορισθῇ εἰς 60,000 στρέμματα, βεβαίως εἶναι ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀληθείας. Μεταξὺ τῶν διαφόρων τμημάτων τῆς Ἑλλάδος ὑπάρχουσι γεωργικαὶ ἐπαρχίαι κατὰ τὰς ὁποίας ἡ καπνοφυτεῖα ἔχει ἐπὶ τοσοῦτον θέσιν ὑπέροχον, ὥστε ἄνευ τῆς ἐλαχίστης ὑπερβολῆς δίδει ἐν αὐταῖς τὸν οἰκονομικὸν τόνον. Περιορίσατε τὴν τῶν τόπων τούτων καπνοπαραγωγὴν καὶ τὸ ἀποτέλεσμα εὐθὺς θὰ προκύψῃ· θὰ εἶναι ἀφεύκτως ὀπισθοδρόμησις τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας. Ἡ ἐμπορικὴ καθόλου συναλλαγὴ θὰ ἀτονήσῃ καὶ μετὰ τῆς οἰκονομικῆς καχεξίας τῶν καπνογεωργικῶν κοινοτήτων θὰ ἐπέλθῃ ἐλάττωσις εἰς τὴν οἰκονομικὴν δραστηριότητα καὶ τῶν περιοίκων αὐταῖς τόπων. Τόσον ἀληθεύει ἡ μεταξὺ τῶν Λαῶν οἰκονομικὴ ἀλληλεγγύη! Κατὰ τοὺς πιθανωτέρους ὑπολογισμοὺς εἰς 300,000 καὶ ἐπέκεινα ἀναβιβάζονται τὰ μέλη τῶν ἀσχολουμένων εἰς τὰς καπνοφυτεῖας γεωργικῶν οἰκογενειῶν. Ἡ ἐπαρχία τῆς Φθιώτιδος προπορεύεται (53,000 ἄνθρωποι καὶ 418,450 ὀκάδες καπνοῦ παραχθεῖσαι τῷ 1875), ἀκολουθοῦσι δὲ ἡ τοῦ Ἄργους (24,000 ἄνθρωποι καὶ 401,825 ὀκ. καπνοῦ), ἡ τῆς Ναυπλίας (16,000 ἄνθρωποι καὶ 377,900 ὀκ. καπνοῦ), ἡ τῆς Τριχωνίας (18,000 ἄνθρωποι καὶ 348,300 ὀκ. καπνοῦ), ἡ τοῦ Μεσολογγίου (22,000 ἄνθρωποι καὶ 309,900 ὀκ. καπνοῦ), τὸ ὅλον διὰ τὰς πέντε ταύτας ἐπαρχίας

133,000 άνθρωποι και 1,856,375 όκ. καπνοῦ. Ἐὰν ἀκολουθήσωμεν τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν μεταξὺ ἀνθρώπων καὶ καπνοῦ, αἱ μέχρι τῆς ὀλικῆς τοῦ 1875 καπνοπαραγωγῆς (ἀναβιβαζομένης διὰ τὸ παλαιὸν Κράτος εἰς 3,130,203 όκ. καπνοῦ) αἱ ὑπολειπόμεναι 1,273,828 ἀναλογοῦσι διὰ τὰ λοιπὰ τοῦ παλαιοῦ Κράτους τμήματα πρὸς 90,000 ἀνθρώπους, τοῦτέστι περὶ τὰς 223,000 ἀνθρώπων ἔχουσι τὴν χεῖρα τῆς ἐργασίας ἐπὶ τῆς καπνοπαραγωγῆς, ἀναβιβαζόνται δὲ οὗτοι ἔτι μᾶλλον διὰ τῆς προσθήκης τῶν καπνοφόρων τῆς Θεσσαλίας καὶ Ἡπείρου ἐπαρχιῶν, κατὰ συνέπειαν τῆς ὁποίας ἐν γένει ὁ ἀριθμὸς τῶν 300 συλλήβδην χιλιάδων ἀνθρώπων δὲν ἀπομακρύνεται τῆς πραγματικότητος, μετὰ τῶν εἰς τὴν χειροτεχνίαν δὲ καὶ ἐμπορίαν ὡς ἄνω ἀνηκόντων φθάνει περὶ τὰς 400,000, χωρὶς νὰ ἀπέχη πολὺ τοῦ ἡμίσεως ἑκατομμυρίου.

Ἐπεμείναμεν, Κύριοι Ἀντιπρόσωποι τοῦ Ἔθνους, εἰς τὴν ἐξακρίβωσιν τοῦ ἐνδιαφερομένου ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῶν καπνῶν πληθυσμοῦ, ὅχι διότι πρέπει τὸ δίκαιον νὰ ἔχη ὄγκον ὅπως μετ' εὐλαθείας ἀκουσθῆ ἡ φωνή του, ἀλλὰ διότι ἡ πολιτικὴ ἔχει ἰδιαιτέρους λόγους ἵνα κατὰ πᾶν βῆμα εἰς τοὺς ἀριθμοὺς ἀποβλέπη. Εἰσερχόμεθα οὕτω κατ' εὐθείαν πρὸς τὸ θέμα διὰ τὸ ὁποῖον ἐνομίσαμεν πρέπον νὰ ἀποταθῶμεν πρὸς τοὺς Ἀντιπροσώπους τοῦ Ἔθνους.

Ὁ ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν ἐπισημαίνει κατὰ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἡμίσεως αὐτοῦ ἑκατομμυρίου τῶν Ἑλλήνων ἐν νομοσχέδιον τὸ ὁποῖον ἀπειλεῖ, ἐν μιᾷ ἀλλὰ κρισιμωτάτῃ λέξει, τὴν ὑπαρξίν των. Ἐννοοῦμεν τὸ νομοσχέδιον τῆς 28 Ὀκτωβρίου 1882 περὶ «ἐπιβολῆς δικαιοῦματος ἐπὶ τοῦ καταναλισκομένου καπνοῦ». Ἐν πρώτοις ὁ ὑπουργὸς ὑποπίπτει ἐνώπιον τῆς Βουλῆς εἰς μίαν ἀνακρίθειαν. Δὲν καταναλίσκει, ὡς εἶπεν οὗτος, ἡ Ἑλλὰς 1,300,000 ὀκάδας καπνοῦ, ἀλλὰ 3,000,000. Κατὰ τὴν διεθνή καταστατικὴν 100 κάτοικοι κατὰ μέσον ὄρον καταναλίσκουσιν ἐνιαυσίως τὰ ἐξῆς εἰς χιλιογράμματα (312 δράμματα) ποσὰ καπνοῦ ἐν ταῖς ἐπομέναις χώραις : Βέλγιον 250, Ὀλλανδία 200, Ἑλλὰς 176, Γερμανία 150, Αὐστρία 124, Νορβηγία 102, Δανία 100, Ρωσσία 83, Γαλλία 81, Ἀγγλία 62, Ἰταλία 57, Ἰσπανία 49. Ἄρα ὑπολογιζομένου τοῦ νῦν τῆς Ἑλλάδος πληθυσμοῦ εἰς 2,000,000 ἤτοι εἰς 20 χιλιάδας ἑκατοντάδας, ἀφοῦ

ἑκάστη ἑκατοντὰς καταναλίσκει, ὡς ἐρρήθη, ἐνιαυσίως 176 χιλιογράμματα ἤτοι 137 ὀκάδας, τὸ ὅλον τοῦ καταναλισκομένου ἐν Ἑλλάδι καπνοῦ εἶναι 137χ20,000 ἤτοι 2,740,000 ὀκάδες. Ἄλλοι ὑπολογισμοὶ ἀναβιβαζοῦσιν ἐν Ἑλλάδι εἰς 1 1(2 ὀκτὴ τὴν ἐνιαυσίαν ἑκάστου ἀνθρώπου κατὰ μέσον ὄρον κατανάλωσιν καπνοῦ. Ἡ δὲ ἡμετέρα πεῖρα γνωρίζει, ὅτι τὸ καταναλισκόμενον ποσὸν ὑπερβαίνει καὶ τὰ 3 1(2 αὐτὰ ἑκατομμύρια. Ὅπως δὴποτε πρὸς διατύπωσιν τῶν ἰδεῶν ἡμῶν ἔστω κατὰ μέσον ὄρον ὁ ἀριθμὸς τῆς ἐνιαυσίας καταναλώσεως τοῦ καπνοῦ εἰς 3,000,000.

Ποία εἶναι ἡ ἀξία τοῦ ποσοῦ τούτου, κατὰ τὰς τιμὰς εἰς ἃς τὸ ἐμπόριον προμηθεύεται εἰς τὸν καπνὸν παρὰ τῶν παραγωγῶν ; Ὁ κατὰ τὰς διαφόρους περιστάσεις μέσος ὄρος τῆς 1 1)2 δραχμῆς εἶναι πρόχειρος.—Ποία εἶναι ἡ ἀξία εἰς ἣν τὸ ἐμπόριον διαθέτει κατὰ μέσον ὄρον τὸν καπνὸν εἰς τοὺς καταναλωτάς ; Δυναμέθα ἐπίσης ἐν τῇ ποικιλίᾳ τῶν τιμῶν νὰ σταματήσωμεν εἰς δραχμὰς τρεῖς. Κατὰ τὸν πρῶτον μέσον ὄρον ἡ ἀξία τοῦ καταναλισκομένου καπνοῦ δὲν εἶναι ἀνωτέρω τῶν 4 1)2 ἑκατομμυρίων δραχμῶν. Κατὰ τὸν δευτέρου μέσον ὄρον ἡ ἀξία τοῦ καταναλισκομένου καπνοῦ δὲν εἶναι ἀνωτέρω τῶν 9 ἑκατομμυρίων. Λοιπὸν τὸ νομοσχέδιον τῆς Κυβερνήσεως, ἐὰν πρόκηται νὰ φορολογῆσιν ἐπὶ τοῦ πρώτου μέσου ὄρου, λαμβάνει τὰ 8)9 τοῦ εισοδήματος 400,000 ἀνθρώπων καὶ ἀφίνει εἰς αὐτοὺς τὸ 1)9 ! Ἐκαστος δύναται νὰ κρίνη κατὰ πόσον ἡ ἀπλουστερία τῆς βιωτικῆς βάσις προσβάλλεται διὰ τοιοῦτου φορολογικοῦ τρόπου. Ἐὰν δὲ τὸ νομοσχέδιον τῆς Κυβερνήσεως πρόκηται νὰ φορολογῆσιν ἐπὶ τοῦ δευτέρου μέσου ὄρου, λαμβάνει τὰ 4)9 τοῦ εισοδήματος 400,000 ἀνθρώπων καὶ ἀφίνει εἰς αὐτοὺς τὰ 5)9, ἐκ τῶν ὁποίων μένει ζήτημα τί σώζεται διὰ τὴν πολυαριθμοτέραν ἐν τῷ πληθυσμῷ τούτῳ τῶν πενήτων τάξιν. Σημειωτέον δὲ, ὅτι ποιοῦμεν τοὺς ὑπολογισμοὺς τούτους ἀνευ τῶν λοιπῶν ἐπιβαρυνόντων τὴν καπνοπαραγωγὴν φόρων. Δύσκολον εἶναι ν' ἀπαντήσῃ τις εἰς τὰ χρονικὰ τῶν ἐθνῶν τοιούτων εἰδῶν φορολογίας, ἐκ τῶν ὁποίων μία μὲν ἐποψὶς ἀφαιρεῖ ἀπὸ τοῦ ἐργατικοῦ λαοῦ τὰ 4)9 τοῦ εισοδήματός του, ἑτέρα δὲ ἐποψὶς ἀφαιρεῖ τὰ 8)9 ! Τοιαύτη φορολογία δὲ ἀπορροφᾷ μόνον τὸ εισόδημα, καταβροχθίζει συνάμα καὶ τὴν ὀλοκληρίαν

των κεφαλαίων, τὰ ὑποία κατ' ἀμφοτέρους τοὺς ἀνω εἰρημέ-
νους μέσους ὄρους συγχωνεύονται ἐν ταῖς τιμαῖς τοῦ καπνοῦ.
Τοιαύτη φορολογία κόπτει τὸ παραγωγικὸν τῆς βιομηχανίας
δένδρον ἐκ τῆς ρίζης, ἵνα ξυλευθῶσιν οἱ μὴ μεριμνῶντες περὶ
τῆς αὔριον. Εἶναι φορολογία δημοσιονομικὴ καὶ ἀποφεύγουμεν νὰ
τὴν χαρακτηρίσωμεν ἐπὶ πλέον.

Ἄλλὰ θὰ εἶπη τις ὅτι εὐρίσκεται ὑπὸ ἀνάγκης ἐκτόκτους ἢ
Ἐπικρατεία καὶ ὅτι ἡ φορολογικὴ ψαλλίς πρέπει νὰ κόψῃ βα-
θύτερον τὸ ἔριον τῶν προβάτων. Οἱ ὑπογεγραμμένοι κατέχονται
ὑπὸ λίαν δεδικαιολογημένης ἀπορίας τῆς ἐξῆς: Ἐὰν ἔκτακτοι
περιστάσεις ἐπιβάλλουν τὴν βαρεῖαν φορολογίαν, διατί νὰ ἀρ-
χίσῃ αὕτη ἀπὸ ἡμῶν τοὺς μικροὺς καὶ τοὺς πτωχοὺς, νὰ μὴ
ἀρχίσῃ δὲ ἀπὸ τοὺς μεγάλους καὶ τοὺς πλουσίους, οἵτινες ἡδύ-
ναντο νὰ δώσωσι τὸ παράδειγμα ἐμπνέοντες τὰς ἀναλογίας
τῆς ὑψηλῆς δικαιοσύνης εἰς τὰ αἰσθήματα τοῦ Λαοῦ;

Τιθεμένης ἐν τούτοις ἐκ μέσου καὶ τῆς ἀπορίας ἡμῶν ταύ-
της, ὑπάρχει μία ἀρχὴ ἐν τῇ οἰκονομικῇ ἐπιστήμῃ ὅτι κατὰ
μικρὸν καὶ βαθμηδὸν τὰ φορολογικὰ βάρη δεόν νὰ ἀναπτύσσ-
σονται. Ἡ διὰ μιᾶς προσθήκη 4 ἑκατομμυρίων δραχμῶν ἐπὶ
ἐνὸς κλάδου τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας οὔτε ἐν τῇ Γαλλίᾳ αὐτῇ
(τηρουμένων πάντοτε τῶν διαστάσεων) ἐπέβλήθη μετὰ τὸν
Γαλλογερμανικὸν πόλεμον καὶ τὴν ἔκτακτον ἐπιβάρυνσιν τοῦ
προϋπολογισμοῦ διὰ 15 περίπου δισεκατομμυρίων φράγκων!

Ἡμεῖς ὑποθέτομεν, ὅτι ἐὰν ἐζητεῖτο παρὰ τῆς ἐπὶ τοῦ κα-
πνοῦ ἐθνικῆς ἐργασίας, ἐν τῷ σταδίῳ ἔστω τῆς καταναλώσεως,
φόρος ἐνὸς ἑκατομμυρίου τὸ πρῶτον, θὰ ἐσυμβιβάζοντο ὡπα-
σοῦν αἱ φορολογικαὶ ἀξιώσεις πρὸς τοὺς φυσικοὺς ὄρους τῆς λο-
γικῆς καὶ τοὺς ἐπιστημονικοὺς τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας. Ἄλλ'
ἔστω· οἱ ὄροι οὗτοι πρέπει νὰ στενοχωρηθῶσι καὶ ἀντὶ ἐνὸς
ἑκατομμυρίου πρέπει νὰ δοθῇ ἐν καὶ ἡμῖς. Μήπως δὲν εἶναι
ἀρκετὸς τοσοῦτος προβιβασμὸς αἰφνίδιος; Λοιπὸν ἡμισείας
δραχμῆς φόρος κατὰ πᾶσαν ὁκῆν τοῦ ἐκ 3 ἑκατομμυρίων ὁκά-
δων καταναλισκόμενου καπνοῦ ἤθελεν ἀποφέρει εἰς τὸν δημό-
σιον θησαυρὸν ἐνὸς καὶ ἡμίσεως ἑκατομμυρίου δραχμῶν πρόσ-
δον. Ἄλλὰ θέλετε, Κύριοι Ἀντιπρόσωποι τοῦ Ἔθνους, δύο ἑκα-
τομμύρια δραχμῶν καὶ πλεονέτερον ἔτι; Σκληρὸς νόμος ἀνάγκης,
τὸ βλέπομεν, ἀλλ' ἐπὶ τέλους νόμος. Ἄλλὰ τότε φόρος μιᾶς

δραχμῆς κατ' ὁκῆν καπνοῦ θὰ ἀπέφερον 3 ἑκατομμυρίων δραχ-
μῶν πρόσδον διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς Ἐπικρατείας. Ὑπάρχει,
ὡς βλέπετε, κλίμαξ οἰκονομικῶν συλλογισμῶν, διοικητικῆς ἐπι-
στήμης καὶ φορολογικῆς ὀρέξεως, κλίμαξ τὴν ὁποίαν ἡ ἐθνικὴ
ἀντιπροσωπεῖα ἐλπίζομεν ὅτι θέλει δοκιμάσει πρὶν ρίψῃ εἰς τὸ
βάραθρον τὴν ὑπαρξίν 400 καὶ ἐπέκεινα χιλιάδων ἀνθρώπων.

Ἡ δὲ εἰσπραξίς τοῦ φόρου τούτου τῶν τριῶν ἑκατομμυρίων
ἡδύνατο νὰ ἐνεργηθῇ ἢ διὰ τοῦ σχηματισμοῦ φορολογικῶν ζώ-
νῶν περίξ τῶν καπνοφόρων ἐπαρχιῶν, ἐὰν δὲν ἦτο προτιμώτε-
ρον περίξ τῶν πυκνοτέρων τῆς καταναλώσεως κέντων, ἢ διὰ
τῆς ἰδρύσεως ἀποθηκῶν κατὰ τὰ ἐπικαιρότερα τῶν τόπων τῆς
παραγωγῆς σημεῖα, ἢ διὰ συστήματος διαμετακομίσεως ἀνα-
λόγου πρὸς τοὺς ἰδιαιτέρους ὄρους τῆς καπνοβιομηχανίας, ἢ
διὰ τῆς ἐπὶ τῆς φορολογίας τοῦ καπνοῦ προσαρμογῆς τοῦ τε-
λωνειακοῦ μηχανισμοῦ πρὸς τὰ ἰσχύοντα ἐπὶ τῆς μεταφορᾶς
ἐμπορευμάτων ἐντὸς τῆς ἐπικρατείας, ἢ διὰ τῆς κατὰ τὴν στιγ-
μὴν τῆς ἀγοραπωλησίας τοῦ καπνοῦ μεσολαβήσεως ἀναλόγου
τινος θεσμοῦ πρὸς τὴν ἐπὶ ἄλλων νομικῶν σχέσεων παρέμβασιν
δημοσίου ὑπαλλήλου τροποποιουμένην κατὰ τὴν φορολογικὴν
ἐννοιαν τοῦ χαρτοσήμου καὶ τὴν ἐφηρμοσμένην ἀνάγκην τῆς
τοῦ πωλουμένου διατιμῆσεως, ἢ δι' ἀναπτύξεως τοῦ ἐπὶ ἐγγρά-
φοις δηλώσεσι καὶ ἀδείαις συστήματος κυκλοφορίας τῶν κα-
πνῶν μέχρι τῆς φορολογίας αὐτῶν πρὸ τῆς εἰς τὴν τελικὴν
καταναλώσιν των εἰσόδου. Ἐννοεῖται ὅτι πάντα τὰ ἀνωτέρω
εἶναι ἐνδεικτικὰ τοῦ δυνατοῦ νὰ φορολογηθῇ ἡ καταναλώσις
τοῦ καπνοῦ, χωρὶς νὰ καταφύγῃ ἡ Ἐπικρατεία εἰς τὸ μονοπώ-
λιον, τὸ ὁποῖον καταδικάζει ἡ ἐθνικὴ συνείδησις καὶ δὲν ἀνέ-
χεται ὁ χαρακτήρ τοῦ ἔθνους, παραλειπομένων τῶν ἀπειρῶν
ἐν τῇ ἀσκήσει τοῦ μονοπωλίου στοιχείων ἀνθηκτικότητος, ἐλα-
τηρίων διαφθορᾶς καὶ μέσων διαδόσεως καταχρηστικῶν ἐν τῇ
κοινωνίᾳ ἰδεῶν περὶ ὀρθοῦ καὶ δικαίου καὶ πολιτικοῦ καὶ πρέ-
ποντος. Τὰ μονοπώλια εἶναι σχολεῖα ἐν οἷς ἀνεπαισθήτως δι-
δάσκειται ἡ ἀπολυταρχία καὶ ἀναβιβάζεται τὸ λαθρεμπόριον
εἰς τὴν κλίμακα τῆς ἰκανότητος καὶ τοῦ πλοῦτος. Ἡ εἰσαγωγή
τοῦ συστήματος τῶν μονοπωλίων εἶναι προμήνυμα, ὅτι ὁ κώ-
δων τῆς παρακμῆς δὲν θέλει βραδύνει νὰ ἠχῆσῃ. Οἱ ζωτικώ-
τεροι λαοὶ δὲν ἔχουν μονοπώλιον· καὶ ἐπειδὴ πρόκειται περὶ

καπνοῦ, μονοπώλιον καπνοῦ δὲν ὑπάρχει οὔτε ἐν ταῖς Ἠνωμέναις Πολιτείαις τῆς Ἀμερικῆς, οὔτε ἐν Ἑλβετίᾳ, οὔτε ἐν Γερμανίᾳ, οὔτε ἐν Ἀγγλίᾳ, οὔτε ἐν Βελγίῳ, οὔτε ἐν Ὀλλανδίᾳ, οὔτε ἐν Δανίᾳ, οὔτε ἐν Σουηδίᾳ, οὔτε ἐν Νορβηγίᾳ. Ποῦ ὑπάρχει; Ὑπάρχει ἐν τῇ αὐτοκρατορουμένῃ ἔτι Γαλλικῇ Δημοκρατίᾳ ὡς πόρισμα τῆς ἀπ' αἰώνων ἀκρας μοναρχικῆς συγκεντρώσεως, τὴν ὁποίαν κατετραυμάτισεν ἡ ἐπανάστασις τοῦ 1789 χωρὶς νὰ δυνηθῆ νὰ ἐκριζώσῃ. Ὑπάρχει ἐν Αὐστρίᾳ, χωρὶς νὰ ἦναι ἀνάγκη νὰ δικαιολογηθῆ τὸ μονοπώλιον αὐτῆς.

Καὶ ὅμως ἔχει καὶ τὸ μονοπώλιον τοῦ καπνοῦ ἐν ταῖς δυοῖς τελευταίαις χώραις, καὶ πρὸ πάντων ἐν Γαλλίᾳ, ἔποψιν τινα, ἣτις προκαλεῖ τὴν ἐξέτασιν καὶ παρὰ τοῖς μᾶλλον ἐχθροῖς τῶν μονοπωλίων. Ἄρα γε τοιοῦτον μονοπώλιον ὁ τῶν Οἰκονομικῶν ὑπουργὸς ἐφιλοτέχνησεν; Οὐδαμῶς. Τὸ μονοπώλιον τοῦ ὑπουργοῦ εἶναι ἀντιγραφή τοῦ τουρκικοῦ μονοπωλίου, στηρίζεται ἐπὶ τῶν κοπτικῶν τοῦ καπνοῦ μηχανῶν. Συγχωρεῖται τοιαύτη ἐπίνοια ἐν χώρῃ, καθ' ἣν ὅλος ὁ κόσμος κἀθηται ἐπὶ σοφᾶ, καπνίζων εἰς τὸ πλευρὸν τοῦ μέχρι γῆς κύπτοντος καπνοκόπτου. Ἄλλ' εἰς Λαὸν κατόπιν ἄλλου ἰδανικοῦ ζωῆς τρέχοντα, ἡ ἰδέα νὰ μεταβληθῆ ἡ κυβέρνησις τῆς Ἐπικρατείας εἰς καπνοκόπτην εἶναι ὄχι ἀπλῶς ὀπισθοδρομική, ἀλλὰ ἐπιμετώπιον στίγμα.

Ἐν τούτοις ἀκούομεν τὴν παρατήρησιν ὅτι ἡ κυβέρνησις θέλει παραχωρήσει εἰς ἔταιρίαν τὸ καπνοκοπτικὸν αὐτὸ ἔργον. Καὶ ἐνταῦθα θέλουσι μᾶς ἐπιτρέψει οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ ἔθνους νὰ ἐκτανθῶμεν ἐπ' ὀλίγον, διασαφηνίζοντες τὰ πράγματα. Ἐν πρώτοις ἡ κυβέρνησις ἐννοεῖ ἀντὶ 4 ἑκατομμυρίων δραχμῶν νὰ παραχωρήσῃ τὸ ἔργον. Πῶς! ἐπὶ τριῶν ἑκατομμυρίων ὀκάδων ἐνιαυσίως καταναλώσεως καπνοῦ φόρος 3 δραχμῶν κατ' ὄναρ φέρει 9 ἑκατομμύρια δραχμῶν, καὶ ἡ κυβέρνησις συγκεντρώνει τὴν προσοχὴν τῆς εἰς μὴν 4 ἑκατομμύρια; Ἐὰν πρόκηται νὰ μᾶς πωλήσῃ ἡ κυβέρνησις εἰς προνομιοῦχον ἔταιρίαν, τοῦλάχιστον ἂς ὠφελῆθῃ τὸ κράτος τὴν τιμὴν. Ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν πρέπει νὰ τεθῆ ἐλάχιστος ὅρος 8 τοῦλάχιστον ἑκατομμυρίων, ἐὰν διατηρηθῆ ἡ τριδραχμὸς τῆς φορολογίας μονάξ. Κατ' ἄλλον τρόπον ἀνοίγεται φοβερὸν τραῦμα εἰς τὸν δημόσιον θησαυρὸν, οὔτε ποτὲ πρέπει νὰ ἀφεθῆ τοιαύτη θύρα ἀνικτῆ εἰς οὐδεμίαν κυβέρνησιν.

Ἄλλ' ὑποθέτομεν ὅτι τίθενται ὡς ἐλάχιστος ὅρος τῆς παραχωρήσεως τοῦ μονοπωλίου τὰ ὀκτὼ ἑκατομμύρια, ποῖα πάλιν θὰ εἶναι ἡ συνέπεια; Θὰ εἶναι ἡ καταστροφή τῆς καπνογεωργίας καὶ καπνοβιομηχανίας ἐν Ἑλλάδι. Οἱ καπνοπαραγωγοὶ θὰ γίνωσιν ἀντικείμενα τῆς μᾶλλον ἐγώιστικῆς ἐκμεταλλεύσεως ὑπὸ τὴν πίεσιν τῶν ἀποκλειστικῶν συμφερόντων τῆς μονοπωλικῆς ἑταιρίας. Ὁ δὲ καπνὸς τῆς Ἑλλάδος εἶναι τοιαύτης φύσεως, ὥστε τὸν μὲν χειμῶνα τρέχει τὸν κίνδυνον τῆς εὐρωτιάσεως, τὸ δὲ θέρος τὸν κίνδυνον τῆς ἀποξηραντικῆς πικρίας. Ἀνάγκη λοιπὸν τὸν μὲν χειμῶνα νὰ ἀνοίγωνται τὰ φύλλα του πρὸς ἀερισμὸν, τὸ δὲ θέρος νὰ βρέχωνται τὰ φύλλα του πρὸς ὑγρασίαν. Αἱ τοιαῦται φυσικαὶ τοῦ ἑλληνικοῦ καπνοῦ ἰδιότητες καὶ τὸ εὐθρυπτον τοῦ ἰνώδους συστήματός του ὑπῆρξαν τὰ κύρια αἷτια ἕνεκεν τῶν ὁποίων ἀπεκλείσθη ἐκ τῆς γαλλικῆς ἀγορᾶς. Λοιπὸν ὑπὸ τοιαύτας περιστάσεις πῶς εἶναι δυνατόν νὰ ἐφαρμοσθῆ τὸ ἀναπόφευκτον κατὰ τῶν καταχρήσεων ἐπὶ τοῦ κοπτικοῦ μονοπωλίου μέτρον τῆς ἐν σακκιδίοις ἢ δοχείοις στερεᾶς ὑπὸ φορολογικὴν ταινίαν διαθέσεως; Τὸ ἀποτέλεσμα θὰ εἶναι ὅτι ὁ ἑλληνικὸς καπνός, παραδιδόμενος εἰς τὴν κατανάλωσιν ἐν τοιαύτῃ φορολογικῇ διασκευῇ, θέλει βαδίζει δρομαίως πρὸς τὴν χειροτέρευσιν καὶ ὅτι τὸ κοινὸν τῶν καταναλωτῶν θὰ στραφῆ πρὸς ἄλλων ἐπικρατειῶν καπνοῦ. Ἐκ τούτου δὲ θὰ ἐλαττωθῆ ἡ ἐγχώριος παραγωγή καὶ μετ' ὀλίγα ἔτη οἱ ἄνθρωποι θὰ ἐπισκέπτωνται ἐρήμους τὰς καπνοφυτείας, ἵνα εἰσέλθῃ ἡ ἐργατικὴ κοινωνία εἰς τὴν σειρὰν τῶν δοκιμασιῶν καὶ ὁ πληθυσμὸς αὐτῆς μαρτυρήσῃ τὰς συμφορὰς τοῦ κυβερνητικοῦ μέτρου. Δὲν πιστεύομεν ὅτι οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ ἔθνους πρὸς τοιοῦτο μέλλον 400,000 Ἑλλήνων ἐνασμενίζονται.

Τοιοῦτοτρόπως οἱ εὐσεβᾶστως ὑποφαινόμενοι πολῖται διαβιβάζομεν πρὸς τὴν Βουλὴν τὰς ἐπὶ τῆς ἀρμονικῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς προνοητικῆς πολιτικῆς στηριζομένας παραστάσεις μᾶς καὶ ἐλπίζομεν εἰς τὴν σύνεσιν τῶν Ἀντιπροσώπων τοῦ ἔθνους, ὅτι, σταθμίζοντες οὗτοι τοὺς ἀπειλοῦντας τὸ κοινωνικὸν δίκαιωμα καὶ συμφέρον κινδύνους, θέλουσιν ἀφ' ἑνὸς μὲν ἀπορρίψει τὸ ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως προτεινόμενον τραγελαφικὸν καὶ τουρκισμοῦ ὄζον κοπτικὸν τοῦ καπνοῦ μονοπώλιον, ἀφ' ἑτέρου

δὲ προβῆ εἰς τὴν κανονικὴν τῆς καταναλώσεως τοῦ καπνοῦ φορολογίαν ἀπὸ τῶν μεθόδων τὰς ὁποίας ἐν ὑποδείγμασιν ἐσχόμεν τὴν τιμὴν νὰ ἐκθέσωμεν ἀνωτέρω, ἢ ἀπὸ ἄλλων μηχανισμῶν τοὺς ὁποίους ἡ ὑψηλὴ ἐμπειρία τῆς ἐθνικῆς ἀντιπροσωπείας ἤθελεν ἐπινοήσει.

Ἐν Ἀθήναις τῆ 5 Νοεμβρίου 1882.

Ἐν ὀνόματι τῆς ἐν Ἀθήναις συγκροτηθείσης Συνελεύσεως τῶν καπνοβιομηχάνων

Ἡ Ἐπιτροπὴ αὐτῆς

Ν. Καρζῆς, Γ. Βάθης, Α. Καλποῦζος, Λ. Ἰωαννίδης, Χ. Πυρπασόπουλος, Ν. Βετούλης, Χ. Γεωργιάδης, Γ. Γελέκης, Σ. Ἀγριομάλλης, Π. Μαρουδῆς, Π. Θεοδώροπουλος.

(Ἐπονται καὶ τῶν λοιπῶν καπνοβιομηχάνων Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς αἱ ὑπογραφαί.)

Β'. ΜΟΝΟΠΩΛΙΟΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΣΙΓΑΡΟΦΥΛΛΩΝ.

Πρὸς τοὺς βιομηχάνους τῆς Ἑλλάδος.

Ἀδελφοὶ καὶ Συμπολίται!

Τὸ αἶσθημα τῆς ἀδελφότητος καὶ τῆς κοινῆς σωτηρίας, μᾶς δίδει τὸ θάρρος νὰ ἀποτανθῶμεν πρὸς Ὑμᾶς, ἐπὶ ζητήματος τὸ ὁποῖον ἀπειλεῖ τὴν βιομηχανικὴν ὑπαρξίν μας. Μεταξὺ τῶν διαφόρων ἐργατικῶν τάξεων τοῦ Λαοῦ εἶναι καὶ ἡ ἰδικὴ μας μία, μικρὰ μὲν καὶ νεαρὰ, πολλὰς ὅμως οἰκογενείας συντηροῦσα καὶ ἀσθενῆ ὄντα προστατεύουσα. Ἀναφερόμεθα εἰς τὸ δικαστήριον τῆς κοινῆς γνώμης τῶν βιομηχάνων καὶ ἐν γένει τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι ζῶσι μὲ τὸν ἰδρωτὰ τοῦ προσώπου των

Ὁ ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν διεκήρυξεν εἰς τὴν Βουλὴν κατὰ τὴν 29 Ὀκτωβρίου ε. ε. ἐν κυβερνητικῶν μέτρων, τὸ ὁποῖον, ἂν δεχθῶν οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ ἔθνους, θὰ ἔχη ὡς βεβαίαν συνέπειαν, ὅτι θὰ ριφθῶν εἰς τοὺς πέντε δρόμους δύο χιλιάδες ψυχαί, αἱ ὁποῖαι ὡς ἐργάται καὶ ὡς μέλη τῶν ἐργατικῶν οἰκογενειῶν ζοῦν ἐκ τῆς ἡμετέρας βιομηχανίας. Ἡδυνάμεθα, ἀδελφοὶ βιομηχάνοι, νὰ καταφύγωμεν εἰς τὴν Βουλὴν καὶ θέλομεν

ἐν καιρῷ τὸ πράξει· ἀλλ' ἐν τῷ μεταξὺ ἐσκέφθημεν νὰ ἀποτανθῶμεν πρῶτον εἰς Ὑμᾶς, διότι μᾶς συνδέει ὁ ἱερὸς τῆς βιομηχανικῆς ἀλληλεγγύης δεσμός. Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ μᾶς βλέπητε σεῖς προγραφομένους καὶ νὰ μὴν μᾶς πονέσητε. Ἡ καρδιά σας δὲν εἶναι ξηρὰ, καὶ οὔτε θέλετε νὰ ζήση μὲ τὴν θυσίαν τῶν ἄλλων. Ἐὰν ἀπὸ σας κρύψωμεν τὸν πόνον μας, πρὸς τοίους ἄλλους θέλωμεν μὲ ἴσον δικαίωμα τὸν ἀνακοινῶναι; Πυρπολεῖται σήμερον ἡ οἰκία μας, καὶ ἡ ἰδικὴ σας γειτονικὴ εἶναι. Ἐὰν καὶ τὰ δικαιώματα καὶ τὰ συμφέροντα τὰ ἔχωμεν κοινὰ, ἄς μὴ ἐπιτρέψωμεν νὰ τὰ θάψουν, ἀνευ διαμαρτυρήσεως καὶ ἐλέγχου.

Εἴμεθα βιομηχάνοι κατασκευασταὶ φυλλαδίων σιγαροχάρτου, κλίνομεν μὲ σέβας τὴν κεφαλὴν ἐνώπιον τῆς φορολογικῆς ἐξουσίας τοῦ Κράτους, πάντοτε ἐπληρώσαμεν τὸν φόρον μας, καὶ ἡ προθυμία μας οὐδέποτε θέλει λείπει. Εἰς τί ἡμαρτήσαμεν, ἵνα ζητῆ ἡ κυβέρνησις τὴν δήμευσιν τῆς βιομηχανίας μας; Διότι δήμευσις εἶναι τὸ μονοπώλιον, τὸ ὁποῖον ἐπροκήρυξεν ἡ κυβέρνησις, περὶ τῆς ὑπ' αὐτῆς τῆς ἰδίας κατασκευῆς τῶν φυλλαδίων σιγαροχάρτου, καὶ περὶ τοῦ ἀποκλεισμοῦ ἡμῶν ἀπὸ τῆς ἐργασίας ταύτης. Κατὰ πόσον ἐμπρέπει εἰς τὴν ἀξιοπρέπειαν τῆς κυβερνήσεως νὰ γείνη αὐτῆ βιομηχανος σιγαροχάρτων, κατὰ πόσον ἀνήκει εἰς τὸν ὑπέρτερον τῆς πολιτείας σκοπὸν νὰ ἀποκλείη τοὺς ἰδιώτας ἐκ τῶν βιομηχανικῶν τῆς ζωῆς ἐργων, κατὰ πόσον ἔχει τὴν ἱκανότητα ἡ κυβέρνησις νὰ διαχειρισθῆ διὰ τῶν ὑπαλλήλων τῆς ἐργασίας εἰς τὰς ὁποίας, κατὰ τὸν νόμον τῆς φύσεως, μόνον οἱ ἰδιῶται δύνανται νὰ ἀνθέξουν καὶ νὰ προαχθῶν, ἄς κρίνη ἡ συνείδησις σας, συμπολίται, καὶ ἐλπίζομεν ὅτι ἡ φωνὴ αὐτῆς θέλει ἀκουσθῆ καὶ εἰς τὸ τῆς ἐθνικῆς ἀντιπροσωπείας Συνέδριον.

Ἄς μὴ γραφῆ εἰς τὰς δέλτους τῆς ἱστορίας, ὅτι ὁ ἐλεύθερος τῆς Ἑλλάδος Λαὸς εἰσέρχεται ὑπὸ τὸν ζυγὸν τοῦ μονοπωλίου. Ἀλλοίμονον εἰς ἐκεῖνα τὰ ἔθνη, τὰ ὁποῖα ἐπὶ τοῦ μονοπωλίου ἐλπίζουν στήριγμα διὰ τὸ μέλλον αὐτῶν. Τὸ μονοπώλιον εἶναι ἐκμετάλλευσις ἀνθρώπων κρυπτομένων ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς πολιτείας. Ἡ συζήτησις πρέπει νὰ γείνη γενικὴ, διότι τί σημαίνει ἂν τὸ μονοπώλιον συντρέβῃ σήμερον μόνον ἡμᾶς, ὅταν ἡ ἀρχὴ αὐτοῦ, καθιερουμένη ἐν Ἑλλάδι, ἀπειλῆ τὴν ὑπαρξίν

δλων; Ἀφήσατε σήμερον τὸ μονοπώλιον νὰ καταφάγη ἡμᾶς, αὐριον θὰ ἔλθῃ καὶ ἡ σειρά τῶν ἄλλων. Μὴ ἐπιτρέψητε νὰ φυτευθῇ τοῦτο ἐναντίον μας· ὅσον μικρὸν καὶ ἂν εἴναι, ἔχει ρίζας φαρμακερᾶς, αἱ ὁποῖαι θὰ δηλητηριάσουν τὴν ἑλληνικὴν γῆν.

Εἰς 120,000 ὀκάδας ὑπελόγησεν ἡ κυβέρνησις πρὸς τὴν Βουλὴν τὸ εἰσαγόμενον ἐν Ἑλλάδι σιγαροχάρτον, καὶ ἐξ ἑκάστης ὀκάδος, ἀπὸ φαντάσματος ἰλαροῦ, κατεσκευάσε 4,200 σιγαροφύλλα, πολλαπλασιαζούσα δὲ τὰς 120,000 ὀκάδας σιγαροχάρτου ἐπὶ τῶν 4,200 σιγαροφύλλων, ἔφθασε εἰς τὸ κατανυκτικὸν ποσὸν τῶν 504,000,000 σιγαροφύλλων, ἐκ τῶν ὁποίων, ἐν στιγμαῖς βεβαίως διαχύσεως εἶπε πρὸς τὴν Βουλὴν, ὅτι ἔχει σκοπὸν ἵνα διὰ τοῦ μονοπωλίου εἰσπράξῃ φόρον ἐν καὶ ἡμισυ ἑκατομμύριον φράγκων! Εἰς ἐν ἐντούτοις, νομιζομεν, θέλει εὐδοκιμήσει τὸ μονοπωλικὸν ἐπὶ τῶν σιγαροφύλλων νομοσχέδιον, εἰς τὴν ἀνάπτυξιν δηλαδὴ τῆς καταχρήσεως καὶ τῆς διδασκαλίας τοῦ ἀπρεποῦς καὶ τοῦ ἀνηθίου. Θὰ σχηματισθῇ περίξ τοῦ μονοπωλίου τῶν σιγαροφύλλων σμῆνος λαθρεμπόρων καὶ καταχραστῶν, καὶ ἡ ἀστυνομικὴ αὐτοῦ λειτουργία θὰ περιβληθῇ τὸν χαρακτῆρα καταχθονίας ἱερᾶς ἐξετάσεως. Οἱ ἀστυνομικοὶ κλητῆρες δὲν θὰ βλέπουν τὰς χεῖρας καὶ τὰ θυλάκια τῶν κλεπτῶν, ἀλλὰ τὰ στόματα τῶν καπνιζόντων ἀνθρώπων, εἰς πᾶν δὲ βῆμα ἕκαστος θέλει ἀκούει τὴν φωνὴν τοῦ μονοπωλικοῦ καταπιεστοῦ «ἔξω ἀπὸ τὸ στόμα σου τὸ σιγάρον διὰ νὰ ἰδῶ ἐὰν ὁ χάρτης ἔχει τὴν σφραγίδα τοῦ ὑπουργοῦ», καὶ τότε συζήτησις καὶ ὄρμη, ὕβρεις καὶ προπηλακισμοί, ξεδίπλωμα τῶν σιγάρων καὶ ἀναδίπλωμα αὐτῶν, διὰ νὰ θριαμβεύσῃ ὁ μονοπωλητῆς καὶ πλουτίσῃ ὁ ἐκμεταλλευτῆς. Ὡ πτωχὴ ἔλευθερία, ὁποῖαν βιωτικὴν σοὶ παρασκευάζουν οἱ διαχειρισταὶ τῶν δικαιωμάτων σου!

Τὸ κυβερνητικὸν ἐπὶ τῶν σιγαροφύλλων μονοπώλιον δὲν δύναται παρὰ νὰ ἦναι τραγέλαφος διὰ τὴν ἐθνικὴν οικονομίαν. Ὅποῖον μονοπώλιον εἶναι αὐτὸ, ὅταν οὐδεὶς ἀνθρώπινος νόμος δύναται νὰ ὑποχρεώσῃ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι καπνίζουν, νὰ μεταχειρίζονται φυλλάδια σιγαροχάρτου, ἐν ᾧ χρόνῳ δύνανται νὰ προμηθευθῶσι ὀλόκληρον φύλλον χάρτου, κόπτοντες αὐτὸν κατὰ τὸ δοκοῦν; Ἡ μήπως ἐννοεῖ τὸ μονοπώλιον νὰ ἀπαγορεύσῃ πᾶντελῶς ἐκ τῆς Ἑλλάδος τὰ ἐκέραια φύλλα τοῦ χάρτου;

Ὅποῖου εἶδους διαρρίθμησις μονοπωλίου εἶναι αὐτὴ, ὅταν ἐνώπιον τοῦ πρώτου ὅστις θέλει νὰ μεταχειρισθῇ καπνοσύριγγα, καταρρέει καὶ μηδενίζεται! Εἶναι μονοπώλιον κατὰ τὸ σύστημα τῶν χαρτίων τῆς παιδικῆς ἡλικίας παιγνίων, τὰ ὁποῖα διασκαδάζουν μὲν πρὸς ὥραν τοὺς μικροὺς, εἶναι δὲ καταδεδικασμένα νὰ μεταβληθοῦν ἀμέσως εἰς ἐρείπια. Λοιπὸν ἄς κρίνῃ ἡ συνείδησίς σας, συμπολίται καὶ ἀγαπητοὶ συνοδοιπόροι ἐν τῇ βρεῖα τῆς ἐργασίας ὁδοῦ, ἄς κρίνῃ ἐὰν εἶναι δίκαιον, ἐὰν εἶναι πατριωτικὸν, νὰ μεταβληθοῦν εἰς ἐρείπια οἱ οἴκοι τῶν ἀδελφῶν σας, μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ παίζουσι οἱ ὑπουργοί.

Ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν Πειραιεὶ τὴν 3 Ἰβρίου 1882.

Οἱ βιομήχανοι τῶν σιγαροφύλλων.

(Ἐπονικὴ πολλὰ ὑπογραφαί)

Πρὸς τὴν Σεβαστὴν Βουλὴν.

Οἱ ὑπογεγραμμένοι Ἕλληνες πολῖται βιομηχανοῦμεν ἐπὶ τῆς κατασκευῆς τῶν σιγαροφύλλων. Ἀπειλουμένης δὲ τῆς βιομηχανίας ἡμῶν ὑπὸ τοῦ ὑπουργικοῦ νομοσχεδίου τῆς 30 Ὀκτωβρίου 1882, οὐδὲν ὀλιγώτερον ἢ ἐπὶ προγραφῇ, ἀποτεινόμεθα πρὸς τὴν Βουλὴν ἐν ὀνόματι ὄλων τῶν ἐν ταῖς διαφόροις κέντροις τῆς Ἐπικρατείας ὑφισταμένων 50 περίπου τῆς σιγαροφυλλοποιίας ἐργατικῶν ὁμάδων, ἐκ τῆς βιομηχανικῆς τῶν ὁποίων δραστηριότητος ζῶσι περὶ τὰ 2000 πρόσωπα.

Εἶπομεν ὅτι ἡ βιομηχανία ἡμῶν ἀπειλεῖται ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου ἐπὶ προγραφῇ, διότι τοιαύτη ἀκριβῶς εἶναι ἡ ἀπαγόρευσις, τὴν ὁποῖαν ἀναγράφει τοῦτο ἐν τῷ νομοσχεδίῳ του, ἀπὸ τοῦ νὰ ἀσχολώμεθα ἐν τῷ μέλλοντι εἰς τὰ ἡμέτερα βιομηχανικὰ ἔργα, δημευόμενα τρόπον τινὰ ἐν τῷ μονοπωλίῳ τῆς κυβερνητικῆς τῶν σιγαροφύλλων κατασκευῆς. Ποῖοι σοβαροὶ ὑπολογισμοὶ ὠδήγησαν τὸ ὑπουργεῖον, ἵνα ἀρπάσῃ ἐκ τοῦ στόματος 2,000 ἀνθρώπων τὸν ἐπιούσιον ἄρτον, ὅπως κατασκευάσῃ εἰς ἑαυτὸ ἀπὸ σιγαροφύλλων πρόσδορον ἑνὸς καὶ ἡμίσεως ἑκατομμυρίου δραχμῶν, ἀδυνατεῖ ἡ ἡμετέρα διάνοια νὰ διαγνώσῃ. Ὁ ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν ὑπελόγησεν εἰς 502,000,000 τὰ

καταναλισκόμενα ἐν Ἑλλάδι σιγαρόφυλλα, ἔθεσεν ἐπὶ ἐκάστου αὐτῶν τὴν σφραγιδα τοῦ καὶ ἐπεφόρτισε τοὺς ἀστυνομικοὺς κλητῆρας, ἵνα κατὰ πᾶν βῆμα ἐξελέγχωσιν αὐτὴν εἰς τὰ στάματα τῶν καπνίζόντων πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ἀμειλίκτης τῶν μονοπωλίων ἐχθρᾶς λαθρεμπορίας. Δὲν ἐλέγχωμεν τὴν πρόνοιαν. Ἐὰν ὁ καταναλωτὴς Λαὸς ἦναι ἄξιος τοιαύτης ἀστυνομικῆς ἐπιτηρήσεως, δὲν ἀνήκει εἰς ἡμᾶς νὰ τὸν ὑπερασπισθῶμεν.

Δι' ἡμᾶς ἀρκεῖ ἡ φωνὴ τῶν προγραφομένων. Οἱ δὲ Ἀντιπρόσωποι τοῦ Ἔθνους ἐν τῇ ὑψηλῇ συνέσει των ἃς κρίνωσιν, ἐὰν ἐπὶ τέλους περὶ σπουδαίων πρόκειται ἐν τῇ σχεδιαζομένῃ ἀνθρωποθυσίᾳ, διότι τοιαύτη εἶναι εἰς τὰς συνεπειὰς τῆς ἢ βιομηχανοθυσίας, τὴν ὁποίαν τὸ ὑπουργεῖον παρ' αὐτῶν ζητεῖ. Ἀφαιρέσατε ἀπὸ τὸν ἀνθρώπον τὴν βιομηχανίαν τοῦ καὶ ἐπειτα ἐρωτήσατε περὶ τῆς ζωῆς του! Θὰ εἶπῃ τις: εὔρετε ἄλλην βιομηχανίαν. Ἀλλὰ τοιαύτη ἦτο καὶ ἡ γλῶσσα τοῦ βαρβαρωτέρου τῶν δεσποτισμῶν. Πατρίς ἀφ' ἑνός, βιομηχανία ἀφ' ἑτέρου· ὁ δὲ τύραννος σοὶ λέγει: «φύγε ἀπὸ ἀμφοτέρω!»

Ὅχι, Ἀντιπρόσωποι τοῦ Ἔθνους· μὴ ἐπιτρέψητε τοιαύτην γλῶσσαν νὰ ἀναστυλωθῇ ἐν τῇ πολιτείᾳ ἡμῶν. Ἀφήσατε τὸν Λαὸν νὰ ἐργάζεται, καὶ ὅταν πρόκειται περὶ ἀναγκῶν τῆς πατρίδος, οὐδέποτε θέλει κλείσει τὸ βαλάντιόν του εἰς τὴν φωνὴν Ἵμων. Ὑποθέτει ἡ κυβέρνησις, ὅτι ἡ σιγαροφυλλοποιία παρέχει εἰς τοὺς βιομηχάνους αὐτῆς κέρδη κολοσσαῖα; Ἄς φορολογηθῇ τὰ κέρδη αὐτὰ, ἀλλ' ἃς μὴ δέσῃ τὰς χεῖρας αὐτῶν διὰ τοῦ μονοπωλίου ὀπισθάγκωνα. Ὁ ὑπουργὸς ὠμίλησεν εἰς τὴν Βουλὴν περὶ 502 ἑκατομμυρίων σιγαροφύλλων ἀναγκαιῶν εἰς τὴν ἑλληνικὴν κατανάλωσιν· ἐὰν τοῦτο ἦναι ἀληθές, ἡμεῖς διακηρύττομεν, ὅτι τὸ ἡμῖς τῆς ὀλικῆς εἰς σιγαρόφυλλα παραγωγῆς τῆς ἡμετέρας βιομηχανίας ἀποστέλλεται εἰς τὴν Ἀνατολὴν, εἰς Σμύρνην, Κωνσταντινούπολιν, Θεσσαλονίκην, Κρήτην, Ἀλεξάνδρειαν, Κάϊρον κλπ. Ἀφοῦ δὲ ὁ ὑπουργὸς διὰ τὴν ἐκ 502,000,000 σιγαροφύλλων ἐσωτερικὴν κατανάλωσιν ὑπολογίζει εἰσαγωγὴν 120,000 ὀκάδων σιγαροχάρτου, ἀναγκαίως διὰ τῆς προσθήκης τῆς πρὸς τὴν Ἀνατολὴν ἐξαγωγῆς τῶν ἐτέρων 502,000,000 σιγαροφύλλων τῆς βιομηχανίας ἡμῶν, ἡ ὀλικὴ ἐν Ἑλλάδι εἰσαγωγὴ τοῦ σιγαροχάρτου ἀναβαίνει εἰς 240,000 ὀκάδας. Ἄς φορολογηθῇ λοιπὸν ἡ εἰσαγωγὴ αὕτη

κατὰ τὸ μέτρον, εἰς τὸ ὁποῖον δύναται νὰ συνδυασθῇ τὸ συμφέρον τοῦ δημοσίου θησαυροῦ πρὸς τοὺς ἀναποφεύκτους τῆς βιομηχανίας ὄρους.

Τί πληρώνει εἰς τὸ Κράτος νῦν τὸ σιγαροχάρτον κατὰ τὴν εἰσαγωγὴν; Πληρώνει κατ' ὀκτὼ λεπτὰ 25 τελωνιακὸν δασμὸν, ὅστις μετὰ τοῦ πρώτου προσθέτου τῶν 2 1]2 λεπτῶν ἀναβαίνει εἰς 27 1]2 λεπτὰ καὶ μετὰ τοῦ δευτέρου προσθέτου 2 3]4 λεπτῶν ἀναβαίνει εἰς λεπτὰ 30 1]4. Καὶ ταῦτα ἔνευ τῶν φόρων τῆς ὁδοποιίας, τῆς προκομαίας καὶ τοῦ δημοτικοῦ. Λοιπὸν ἃς αὐξήσῃ ἡ Βουλὴ τὸν δημόσιον φόρον τῶν 30 λεπτῶν κατ' ὀκτὼ, ἐφ' ὅσον μέτρον κρίνει σύμφερον εἰς τοὺς σκοποὺς τῆς πολιτείας καὶ τοὺς σκοποὺς τῆς κοινωνίας, ἐφ' ὅσον μέτρον ἐπιτρέπουσιν αἱ δυνάμεις τῆς βιομηχανίας πρὸς τὰς ἀνάγκας τοῦ δημοσίου θησαυροῦ. Νομίζει ἡ Βουλὴ, ὅτι ὁ διπλασιασμὸς τοῦ δημοσίου τούτου φόρου εἶναι εὐλογος; Ὑποτασσόμεθα.— Νομίζει ἡ Βουλὴ, ὅτι ὁ τριπλασιασμὸς τοῦ δημοσίου τούτου φόρου εἶναι ἀναπόφευκτος; Βαρὺς ὁ κανὼν, ἀλλ' ὑποτασσόμεθα καὶ εἰς τοῦτο. — Εἰσαγωγὴ 240,000 ὀκάδων σιγαροχάρτου, πρὸς 60 μὲν λεπτὰ τὴν ὀκτὼ, παρέχει δημοσίαν πρόσσοδον 144,000 δραχμῶν, πρὸς 1 δὲ δραχμὴν, παρέχει δημοσίαν πρόσσοδον 240,000 δραχμῶν. Ἀπὸ τούτων μικρὰν, ὡς ἡ ἡμετέρα, βιομηχανίαν, ἀπὸ σιγαροφύλλων, νὰ ἀντλήσῃ ὁ δημόσιος θησαυρὸς, διὰ τῆς κανονικῆς τοῦ τελωνείου ὁδοῦ ἐν τέταρτον ἑκατομμυρίου δραχμῶν ἐνιαυσίως, εἶναι μὰ τὴν ἀλήθειαν κρίσιμος σταθμὸς, ὅπως καὶ τὸ ἀπηνέστερον ταμειευτικὸν πνεῦμα ἱκανοποιηθῇ καὶ τὸ φάσμα τοῦ εἰδεχθοῦς μονοπωλίου τεθῇ ἐκ μέσου.

Ἐὰν αἱ παραστάσεις ἡμῶν αὐταὶ δὲν εὐρωσιν ἡχώ ἐν τῇ συνειδήσει τῶν Ἀντιπροσώπων τοῦ Ἔθνους, πρέπει τοῦλάχιστον οὗτοι νὰ λάβωσιν ὑπ' ὄψιν, ὅτι τὸ ὡς ἡ σπάθη τοῦ Δαμοκλέους κρεμάμενον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἡμῶν μονοπωλίον οὐ μόνον τὴν διὰ τὴν ἐσωτερικὴν κατανάλωσιν τῶν σιγαροφύλλων ἀναγκαίαν παραγωγὴν ἀπαγορεύει ἡμῖν, ἀλλὰ καὶ τὴν διὰ τὴν ἐξωτερικὴν τῆς Ἀνατολῆς κατανάλωσιν ἐνεργουμένην παρ' ἡμῶν παραγωγὴν ἀπαγορεύει ἐπίσης. Δὲν πιστεύομεν ὅτι ἡ κυβέρνησις ἐννοεῖ νὰ παράγῃ διὰ τοῦ μονοπωλίου τῆς καὶ τὰ ἀναγκαῖα διὰ τὴν Ἀνατολὴν σιγαρόφυλλα. Ἀλλὰ τότε διατί ἐμποδίζει ἡμᾶς νὰ ἐξαιουθῶμεν τὸν ἀπὸ τῆς ἐξωτερικῆς κατανάλωσεως πᾶ-

ρον τῆς ζωῆς ἡμῶν; Ἐπειτα εὕρισκε εὐκόλον πρᾶγμα ἡ κυβέρ-
νησις νὰ σταματήσει αἰφνιδίως τὸν τροχὸν τῆς ἐλευθέρας βιομη-
χανίας· γνωρίζετε ὅμως, Κύριοι Ἀντιπρόσωποι τοῦ Ἔθνους,
εἰς ὅποιας ζημίας ὡδήγηε ἡ ἀπότομος καὶ ἀνευ τῆς ἀναγκαίας
τοῦ ὄλου προμελέτης εἰσαγωγή τοῦ προτεινομένου ὑπὸ τῆς κυ-
βερνήσεως μονοπωλίου; Ἐκαστον τῶν 50 σιγαροφυλλοποιείων
ἔχει κατὰ μέσον ὄρον πάγιον κεφάλαιον εἰς μηχανὰς μὲν, ἐργα-
λεῖα κλπ. δραχμὰς 3,000, εἰς ὑλικὸν δὲ ἐξωφύλλου ἀνεπιτη-
δείου πρὸς ἄλλην χρῆσιν ἐτέρας δραχμὰς 2,000 τὸ ὄλον δραχ-
μὰς 5,000 δηλαδὴ ἐπὶ τῶν 50 ὁμοῦ ἐργοστασίων πρόκειται
προφανῆς ζημία δραχμῶν 250,000, εἰς τὰς ὅποιας προσθετέον
καὶ τὸ παρά τισι ἐργοστασίοις τρίτον εἶδος παγίου κεφαλαίου
εἰς ξυλογραφίας, χαλκογραφίας, λιθογραφίας, πιεστήρια κλπ.
ἀναβαῖνον εἰς δραχμὰς 50,000. Ἐπὶ τῆς μικρᾶς οὕτω βιομη-
χανίας ἡμῶν τὴν ἐπιούσαν τοῦ μονοπωλικοῦ θριάμβου θέλει
ἐπέλθει θετικὴ ἀπώλεια ὑπαρχούσης καὶ ἀπὸ πολλῶν ιδρώτων
ἀποτεταμειυμένης περιουσίας, ἀναβιβαζομένης εἰς 300,000
δραχμῶν. Εἰς τὸ ποσὸν δὲ τοῦτο προσθετέον ἔτι καὶ δραχμὰς
50,000 εἰς ἃς ἀναβιβάζονται αἱ εἰς φόρους καὶ λοιπὰ ἐξοδα
ἐπιβαρύνουσαι τὸ ἐν τοῖς ἐργοστασίοις ἡμῶν ὑπάρχον μέχρις
25,000 περίπου δεσμιδῶν ὑλικὸν σιγαροχάρτου κατεργασμένον
ἢ ἀκατέργαστον προκαταβολαί, ποσὸν τὸ ὅποιον, εἰάν πρόκηται
κατὰ τὸ ἄρθρον 14 τοῦ ὑπουργικοῦ νομοσχεδίου νὰ ἐξαγάγω-
μεν ἐκ τῆς Ἑλλάδος τὸ σιγαροχάρτον ἡμῶν, δὲν ἐπιστρέφεται
εἰς τὸ βαλάντιόν μας. Τοιοῦτοτρόπως τριακοσίας πεντήκοντα
χιλιάδας δραχμῶν, πλέον ἤτοι τοῦ ἐνὸς τρίτου ἑκατομμυρίου,
ρίπτει ἡ ἀσθενὴς βιομηχανία ἡμῶν ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ μονο-
πωλικοῦ τέρατος ὡς πρωτόλειον τῆς περαιτέρω, τῆς ἀνυπολο-
γίστου οἰκονομικῆς καταστροφῆς ἡμῶν, καταστροφῆς φοβερᾶς,
τόσον ὑπὸ τὴν ἀπαισίαν μορφήν τῆς χρεωκοπίας, εἰς ἣν μᾶς
ρίπτει αὐτὴ ἡ πολιτεία, ὅσον καὶ τὴν τῆς βιομηχανικῆς ἐξον-
τώσεως εἰς ἣν πάλιν αὐτὴ ἡ πολιτεία μᾶς ὠθεῖ.

Οὐδέποτε δύναται νὰ εἰσέλθῃ ἐν τῇ κεφαλῇ ἡμῶν, ὅτι τοι-
οῦτο διὰ τοὺς ἐργατικούς ἀνθρώπους μέλλον ἐπιφυλάττει ἡ
ἀγία τῆς πολιτείας ἀποστολή. Ἐὰν ἡ δικαιοσύνη αὐτῆς δο-
κιμάζεται ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις, εἰάν τὰ πλοῦτη ἀφίνωνται
ἀνέπαφα, ὅπως τὰ σιγαροφύλλα καταφερολογηθῶσιν, εἰάν ἡ

ὕψηλὴ τῆς πολιτείας πρόνοια διέρχεται ἐν τῶν κραισιμωτέρων
αὐτῆς σταδίων, ἔχομεν δι' ἐλπίδος οἱ ὑπογεγραμμένοι, ὅτι οὐχὶ
εἰς μάτην ἀποτεινόμεθα πρὸς τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ Ἔθνους,
καὶ ὅτι ἐκτιμῶντες οὗτοι τὸ σύνολον τῶν περιστάσεων, τὸ μὲν
ἀνοίκειον εἰς ἐλευθέρους καὶ σπουδαίους Λαοὺς σιγαροφυλλομο-
νοπώλιον θέλουσιν ἀπορρίψει, ἀπωθοῦντες τὸν ζυγὸν καὶ δια-
σχίζοντες τὴν ὑπολανθάνουσαν ἐκμεταλλευτικὴν πλεκτάνην,
τὴν δὲ πρὸς δημοσίας ἀνάγκας ἀπὸ τοῦ σιγαροχάρτου εἰσφορὰν
θέλουσιν εὐκόσμως διαρρυθμίσει κατὰ τὸ εὐλογον καὶ τὸ πρέ-
πον, μεριμνῶντες περὶ τῆς ἀρμονικῆς τοῦ Ἔθνους ζωῆς καὶ τῆς
περαιτέρω ἀναπτύξεως.

Ἐν Ἀθῆναις, τὴν 9 Νοεμβρίου 1882.

Οἱ σιγαροφυλλοποιοὶ Ἀθηναίων καὶ Πειραιῶς

I. καὶ Π. Λαδάκης, Α. Κοντογόνης καὶ Σα, Εὐ. Μενιδιά-
της, Δ. Ψιακῆς, Κ. Λαζαρόπουλος, Γ. Νκύλευρης, Δημ. Γου-
ναρόπουλος, Στ. Ἀγριόμαλος, Χ. Γεωργιάδης, Χρ. Πυρπασό-
πουλος, Γ. Α. Ρουσέας, Σ. Α. Ρήγας, Κ. Βάθης, Ι. Στραγα-
λής, Γ. Γουναρόπουλος, Γ. Καζακόπουλος, Ἰω. Γαλιώτης, Π.
Σιαπάτης, Γ. Κοντογόνης, Μ. Καλημέρης, Ἀθ. Κοντζιζῆς,
Κ. Θεοφάνου, Γ. Πικατόρης, Ν. Παναγιωτόπουλος, Δ. Ἀλε-
ξόπουλος, Ν. Ἀλεξιάδης, Π. Βαρθαρήγος, Σ. Διαμαντόπουλος,
Μ. Λουκᾶς, Γ. Πάρης, Χρ. Ἰωαννίδης, Στρατῆς Σοφός, Δημ.
Χαντζηκωνσταντίνου, Κ. Δ. Σατηρλῆς, Α. Στεργίου, Γ. Λέκ-
κας, Α. Μπαῖρόπουλος, Δ. Νενηντάρης, Κ. Μπαρετόπουλος,
Ι. Μιχαλάκος, Β. Λοράντος, Π. Μπουρεξῆς, Δ. Χρυσαίτης,
Σ. Δ. Μπουρικής, Ε. Καζάκος, Β. Γεωργιάδης, Ζ. Δημητρίου,
Σ. Βουρένης, Χ. Μουμουτζῆς.

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ, ΓΑΜΟΙ ΚΑΙ ΘΑΝΑΤΟΙ

ΕΝ ΓΑΛΛΙΑ ΤΩ 1880.

Κατὰ τὴν ἐπίσημον τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας κατα-
στατικῆν, ἡ ἐν ἔτει 1880 κίνησις τοῦ πληθυσμοῦ αὐτῆς

ἀπογράφεται ὡς ἐξῆς : Γεννήσεις 920,177, γάμοι 279,035, θάνατοι 858,837. Ἐπὶ ἐκάστης χιλιάδος κατοίκων ὑπολογίζονται 24,7 γεννήσεις, 7,5 γάμοι καὶ 23 θάνατοι. Ἡ μεταξὺ γεννήσεων καὶ θανάτων διαφορὰ μαρτυρεῖ περίσσευμα γεννήσεων 1,7.

Ὁ δημοσιευθεὶς πίναξ συγκρίνει τὴν ἐν ἔτει 1880 κίνησιν ταύτην τοῦ Γαλλικοῦ πληθυσμοῦ πρὸς τὴν ἀντίστοιχον τοῦ ἔτους 1879. Ὅθεν αἱ μεταξὺ τῶν δύο τούτων ἐτῶν διαφοραὶ ἔχουσιν ὡς ἐξῆς :

Ἔτη	Γεννήσεις	Γάμοι	Θάνατοι
1879	936,529	282,776	839,882
1880	920,177	279,035	858,337

Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1879 εἰς τὸ ἔτος 1880 ἀφ' ἑνὸς μὲν ἠλαττώθησαν αἱ γεννήσεις κατὰ 16,352, καὶ οἱ γάμοι κατὰ 13,741, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἠϋξήσαν οἱ θάνατοι κατὰ 18,455. Ὡστε τὸ ἔτος 1879 ἦτο γονιμώτερον, πολυγαμότερον καὶ πολυθιώτερον τοῦ ἔτους 1880. Ἀφαιρουμένων τῶν θανάτων ἀπὸ τῶν γεννήσεων καθ' ἑκάτερον τῶν ὑπὸ σύγκρισιν δύο ἐτῶν, τὸ εἰς γεννήσεις πλεόνασμα κατὰ μὲν τὸ ἔτος 1879 ἦτο 96,647, κατὰ δὲ τὸ ἔτος 1880 ἦτο 61,840, δηλαδή τὸ ἔτος 1879 ἤνοιξε τὸ στάδιον τῆς ἐν Γαλλίᾳ ζωῆς εἰς 34,907 ἀνθρώπους, πρὸς τοὺς ὁποίους τὸ ἔτος 1880 δὲν ἠδυνήθη νὰ τὸ ἀνοίξη. Περὶεργον φαινόμενον, τὸ ὅποσον ἔρχεται εἰς ἀντίθεσιν ἐκπληκτικὴν πρὸς τὴν οἰκονομικὴν τοῦ Γαλλικοῦ ἔθνους ἀνάπτυξιν. Ὁ πλοῦτος ἀυξάνει καὶ οἱ ἄνθρωποι ὀλιγοστεύουσι !

ΞΕΝΟΙ ΕΝ ΑΙΓΥΠΤΩ: ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ.

Ἡ Αἴγυπτος ἐνικήθη, ἡ ἱστορία διεπέρασε ἓνα σταθμὸν αὐτῆς καὶ ἐν τῷ ὕλικῳ, τὸ ὅποσον ἀπετέλεσε τοὺς διαφο-

ρους ἐλιγμοὺς τούτου, ἡ σχέσις τῶν ξένων ὑπαλλήλων τῆς Αἰγύπτου μετὰ τοῦ δημοσίου θησαυροῦ αὐτῆς κρισιμωτάτην κατέχει ἔννοιαν. Ἐν τῷ Κοινοβουλίῳ τῆς Ἀγγλίας κατετέθη πρό τινος χρόνου περιεργωτάτη ἀπογραφή τῶν ξένων, οἵτινες, ἔχοντες ὑπὸ διαφόρους τύπους τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς γενικῆς καὶ εἰδικῆς κυβερνήσεως τῆς Αἰγύπτου, ἤντησαν σπουδαιοτάτην μερίδα τοῦ δημοσίου τῆς χώρας ταύτης θησαυροῦ. Ὑπολογίζονται εἰς 1,570 οἱ παράσιτοι οὔτοι τῆς Αἰγυπτιακῆς ἐπικρατείας μεταξὺ τῶν ὁποίων ἰδιαίτερος 358 εἶναι Ἴταλοι, 328 Γάλλοι, 269 Ἀγγλοὶ, 116 Ἕλληνες, 93 Αὐστριακοὶ, 41 Γερμανοὶ, 75 Ὀλλανδοὶ, Βέλγοι, Ἑλβετοὶ, Ἀμερικανοὶ, Ρουμῶνοι, Ἴσπανοὶ καὶ Ρῶσσοι.

Ὁ μισθὸς, τὸν ὅποσον οἱ ὡς ἄνω κατ' ἐθνικότητα σημειωθέντες 1280 ξένοι ὑπάλληλοι λαμβάνουσιν ἐκ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ ταμείου, ἀναβιβάζεται ἐνιαυσίως εἰς 373,493 λίρας αἰγυπτιακᾶς τούτέστι εἰς 9,800,000 νέας δραχμάς. Δέκα σχεδὸν ἑκατομμύρια δραχμῶν δὲν εἶναι μικρὰ ἀφαίμαξις ἐπὶ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ λαοῦ εἰς ἐνθύμησιν τοῦλάχιστον ἐκείνων, οἵτινες πολὺ ἠγωνίσθησαν τελευταῖον νὰ ἀποδείξωσι τὴν ἀνυπαρξίαν του. Ἐὰν κρίνωμεν ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ξένων ἐν Αἰγύπτῳ ὑπαλλήλων, πρωτεύουσιν οἱ Ἴταλοι, δευτερεύουσιν οἱ Γάλλοι καὶ τριτεύουσιν οἱ Ἀγγλοὶ. Ἐὰν ὁμως κρίνωμεν ἐκ τῶν ἀποδογῶν τῶν ὑπαλλήλων τούτων, πρώτην θέσιν κατέχουσιν οἱ Γάλλοι διότι λαμβάνουσι 151,562 λίρας αἰγυπτιακᾶς, δευτέραν οἱ Ἀγγλοὶ λαμβάνοντες 96,240, καὶ τρίτον οἱ Ἴταλοι λαμβάνοντες 70,658.

Ὁ μεγαλύτερος τῶν ξένων ὑπαλλήλων ἀριθμὸς ἀπαντάται ἐν τοῖς δικαστηρίοις τῆς Αἰγύπτου, ὑπολογιζόμενος εἰς 165. Κράτος ἐν τῷ ὁποίῳ οἱ ξένοι ἀπονέμουσι τὸ δίκαιον, μικρὰν περὶ δικαίου ιδέαν δύναται νὰ ἀποταμιεύσῃ πρὸς τὴν ἐν καιρῷ κοινωνικῶν ταραχῶν σωτηρίαν του. Ἀκολούθως ἔρχεται τὸ κτηματολόγιον ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ

όποιου 111 ξένοι, τὸ ὑπουργεῖον τῶν δημοσίων ἔργων ἐν τῷ ὀποιῷ 105 ξένοι, τὸ ταχυδρομεῖον ἐν τῷ ὀποιῷ 105 ξένοι, ἡ διοίκησις τῶν σιδηροδρόμων ἐν τῷ ὀποιῷ 93 ξένοι. Παραλείπομεν τὰς λοιπὰς λεπτομερείας καὶ ἀρκούμεθα εἰς μίαν λίαν ἐνδεικτικὴν, καθ' ἣν ἐν αὐτῷ τῷ ἡγεμονικῷ συμβουλίῳ τοῦ Χεδίβου ἐδρεύουσι τέσσαρες ξένοι.

Ἄλλὰ καὶ ὑπὸ ἄλλην ἔποψιν δύναται νὰ μελετηθῇ ἡ τοιαύτη τῶν ξένων ἐπιδρομὴ κατὰ τοῦ δημοσίου τῆς Αἰγύπτου θησαυροῦ. Ἡ μεγαλειτέρα ἔντασις τῆς ἐπιδρομῆς ταύτης ἀπαντᾶται κατὰ τὰ ἀμέσως προηγούμενα τῆς τελευταίας κατὰ τὴν Αἴγυπτον καταστροφῆς τρία ἔτη. Τῷ 1879 μὲν εἰσῆλθον εἰς τὴν Αἰγυπτιακὴν ὑπηρεσίαν 171 ξένοι, τῷ 1880 δὲ 188, τῷ 1881 δὲ 168, ἦτοι καθ' ὅλην τὴν τριετίαν 527. Ἀριθμὸς ὀρμητικὸς, τοῦ ὀποιου τὰ ὀρμητικώτερα ἔτι εἰσοδήματα, εἰς ἑκατομμυρίων ἀναβιβαζόμενα κύκλον, ἀνήκουσιν εἰς τὴν πολιτικὴν φιλοσοφίαν τῆς ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν ἱστορικῆς τοῦ κοινωνικοῦ ζητήματος ἐξελίξεως.

ΤΕΛΩΝΙΑΚΑΙ ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ.

Αἱ κατὰ τὰς τρεῖς πρώτας τριμηνίας τοῦ ἔτους 1882 τελωνιακαὶ εἰσπράξεις ἐν Ἑλλάδι, κατὰ τὰς δημοσιευθείσας ἐπισήμους προσωρινὰς καταστάσεις, ἀναβιβαζονται εἰς 19,939,945 δραχμὰς, ἐκ τῶν ὀποιων 18,571,224 ἀνήκουσιν εἰς τὸ παλαιὸν Κράτος καὶ 1,368,721 εἰς τὰς ἐν Θεσσαλίᾳ καὶ Ἠπείρῳ νέας ἐπαρχίας αὐτοῦ. Ἐν τῷ ὀλικῷ ποσῷ τῶν καθ' ὅλον τὸ Κράτος τελωνιακῶν εἰσπράξεων 15,721,992 ἀνήκουσιν εἰς τὴν εἰσαγωγὴν, 1,010,292 εἰς τὴν ἐξαγωγὴν, 146,470 εἰς τὴν διαμετακόμισιν, 95,797 εἰς τὴν ἀπὸ λαθρεμπορίων κλπ. πρόσδοτον, 2,839,313 εἰς τὴν ἐν τοῖς τελωνείοις ἐνεργουμένην ἔγγειον φορολογίαν, καὶ 126,078 εἰς τὴν ἀπὸ ἄλλων δικαιωμάτων πρόσδοτον.

Ἐὰν συγκρίνωμεν τὸ ἔτος 1882 πρὸς τὸ ἔτος 1881 παρατηροῦμεν ἐπὶ τῶν τελωνιακῶν εἰσπράξεων τοῦ παλαιοῦ Κράτους (ἐξαιρουμένων τῶν νέων ἐπαρχιῶν), ὅτι ἐνῷ ἀφ' ἑνὸς κατὰ τὰς πρώτας τριμηνίας τοῦ 1882 ἀνέβησαν αὐταὶ, ὡς ἐρρέθη, εἰς 18,571,224 δρ. ἀφ' ἑτέρου κατὰ τὰς ἀντιστοίχους τριμηνίας τοῦ 1881 ὑπελογίζοντο εἰς 15,518,219. Ἐπομένως ὑπάρχει διὰ τὰς τοῦ 1882 πρώτας τριμηνίας αὐξήσις 3,053,004 δραχμῶν. Ἡ αὐξήσις αὕτη πηγάζει κατὰ πρῶτον λόγον ἐκ τῆς εἰσαγωγῆς (3,639,601 δρ.), ἥτις ἀπὸ 10,742,588 δρ. τῷ 1881 ἀνέβη εἰς 14,382,190 τῷ 1882. Ἀκολούθως ἔρχονται οἱ ἔγγειοι φόροι (146,802 δρ.), οἵτινες ἀπὸ 2,684,882 δρ. τῷ 1881 ἀνέβησαν εἰς 2,831,685 τῷ 1882, ἡ διαμετακόμισις (35,611 δρ.), ἥτις ἀπὸ 106,792 δρ. τῷ 1881 ἀνέβη εἰς 142,404 τῷ 1882, ἡ ἀπὸ λαθρεμπορίων κλπ. πρόσδοτος (20,680 δρ.), ἥτις ἀπὸ 62,338 δρ. τῷ 1881 ἀνέβη εἰς 83,018 τῷ 1882, καὶ τέλος ἡ ἀπὸ ἄλλων δικαιωμάτων πρόσδοτος (20,637 δρ.), ἥτις ἀπὸ 101,722 δρ. τῷ 1881 ἀνέβη εἰς 122,360 τῷ 1882.

Ἐν τούτοις ὑπάρχει καὶ ἐν κεφάλαιον τελωνιακῶν εἰσπράξεων, ἐπὶ τοῦ ὀποιου αἱ τρεῖς πρώται τριμηνίαι τοῦ 1882 ὠπισθοδρόμησαν συγκρινόμεναι πρὸς τὰς ἀντιστοίχους τοῦ 1881· ἐννοοῦμεν τὸ κεφάλαιον τῆς ἐξαγωγῆς. Ἐνῷ κατὰ τὸ 1881 ὑπελογίζοντο αὐταὶ εἰς δραχμὰς 1,819,895, τῷ 1882 κατέπεσαν εἰς 1,009,565, ἐπομένως ὑπάρχει ἐλάττωσις κατὰ δρ. 810,330. Τὸ φαινόμενον τοῦτο εἶναι μεγάλης σημασίας, ἐφ' ὅσον μαρτυρεῖ καταπόνησιν τῆς ἐσωτερικῆς τοῦ τόπου βιομηχανίας, ἥτις δὲν ἠδυνήθη κατὰ τὸ 1882 νὰ ἀκολουθήσῃ τὰς ἀπὸ τῆς ἀλλοδαπῆς προσόδους τοῦ 1881. Καὶ ἐὰν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν, ὅτι πρόκειται περὶ ἐλαττώσεως σχεδὸν κατὰ τὸ ἥμισυ, ἡ ἀπότομος αὕτη πτώσις ἀνήκει εἰς τὰξιν γενικῶν ἰδεῶν, τῶν ὀποιων ἡ ἐν τῇ τελευταίᾳ περιόδῳ ὀρμητικὴ τῆς φορολογίας ἐπίτασις ὑπέχει τὴν μεγαλειτέραν εὐθύνην.

Ὅταν αἱ πηγαὶ στερεώωσιν, ἐρευνήσατε ποῖος εἶναι ἐκεῖνος ὅστις ρίπτει λίθους ἐν αὐταῖς. Καὶ ἂν αἱ πηγαὶ τῶν δημοσίων προσόδων ἐλαττώωνται, ἰδέτε μήπως ἐντὸς αὐτῶν ἡ πολιτεία ἔρριψε φόρους ἀπληγεῖς βαρυτέρους τῶν ὀγκολίθων. Εἰς ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις ὁ καθαρισμὸς τῶν πηγῶν ἐπιβάλλεται ὑπὸ τῆς λογικῆς καὶ τοῦ κοινωνικοῦ συμφέροντος. Ἡ βαρεῖα φορολογία δὲν δίδει τὰ μεγάλα εἰσοδήματα. Ἡ ἐλαφρὰ καὶ ἡ λελογισμένη τὸν δημόσιον θησαυρὸν πληροῖ.

Ἐξ ἄλλης ἐπόψεως, ἰδιαιτέρως ὅσον ἀφορᾷ τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1882, ἡ δημοσιευθεῖσα ἐπίσημος προσωρινὴ κατάστασις τῶν τελωνιακῶν κατὰ τὸν μῆνα τοῦτον εἰσπράξεων ἀναβιβάζει αὐτὰς εἰς 3,732,519 δραχμὰς, εἰς περίπτωσιν καθ' ἣν αἱ εἰσπράξεις αὐταὶ ἀνεβιβάζοντο εἰς 3,298,973 κατὰ Σεπτέμβριον 1881, εἰς 2,792,978 κατὰ Σεπτέμβριον 1880, εἰς 2,297,455 κατὰ Σεπτέμβριον 1879. Ἡ ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος καθ' ἕκαστον Σεπτέμβριον αὐξήσις αὐτῆ τῶν τελωνιακῶν εἰσπράξεων, ἐν τῇ τετραετίᾳ 1879—1882, περιστρέφεται οὕτω εἰς ἡμισυ περίπου ἑκατομμύριον δραχμῶν.

Ἡ κατὰ τὸν Σεπτέμβριον 1882 καθ' ἕκαστον κεφάλαιον τῶν τελωνιακῶν εἰσπράξεων κίνησις ἔχει ὡς ἐξῆς ἐφ' ὅλης τῆς ἐπικρατείας: Εἰσαγωγή 2,500,172, δρ. (ἐξ ὧν 191,750 διὰ τὰς νέας ἐπαρχίας), ἐξαγωγή 342,506 (ἐξ ὧν 73 διὰ τὰς νέας ἐπαρχίας), διαμετακόμισις 21,924 (ἐξ ὧν 365 διὰ τὰς νέας ἐπαρχίας), λαθρεμπόρια κλπ. 12,441 (ἐξ ὧν 2,322 διὰ τὰς νέας ἐπαρχίας), ἔγγυοι φόροι 1,034,605 (ἐξ ὧν 5,460 διὰ τὰς νέας ἐπαρχίας), δικαιώματα 21,281 (ἐξ ὧν 410 διὰ τὰς νέας ἐπαρχίας).

Ἡ σχετικὴ σπουδαιότης τῶν διαφορῶν τελωνείων τοῦ Κράτους, ὅσον ἀφορᾷ τὰς ἐν μηνὶ Σεπτεμβρίῳ 1882 συλλεθῆσθαι κατ' αὐτὰ εἰσπράξεις, ἔχει κλιμακαδὸν ὡς ἐξῆς. Τελωνεῖον Πατρῶν 942,816 δρ. Πειραιῶς 876,800, Σύρου

362,378, Καλαμῶν 292,581, Ζακύνθου 256,256, Κατακόλου 250,290, Κεφαλληνίας 243,233, Ἀθηνῶν 175,280, Βώλου 139,138, Κερκύρας 128,102, Ναυπλίου 51,105, Τυρνάβου 43,789, Μεσολογγίου 22,712, Βονιτζῆς 15,798, Λαυρίου 15,653, Λευκάδος 15,287, Γυθείου 13,648, Γαλαξειδίου 11,193, Χαλκίδος, 10,370, Τήνου 10,156, Καλαμπάκας 9,428, Λαμίας 9,014, Ἰθάκης 7,147, Θήρας 5,437, Κύμης 4,764, Ὑδρας 4,211, Ἄρτης 4,195, Τσαγεζίου 3,830, Σπετσῶν 2,505, Παξῶν 2,235, Ἀστακοῦ 1,849, Κυθήρων 1,686.

Ἰδιαιτέρως, ὅσον ἀφορᾷ τὰς ἀπὸ εἰσαγωγῆς εἰσπράξεις τοῦ Σεπτεμβρίου μηνός, προέχει τὸ τελωνεῖον Πειραιῶς (844,832 δρ.), μεθ' ὃ ἔρχονται τὸ τῶν Πατρῶν (419,538), τὸ τῆς Σύρου (344,941), τὸ τῶν Ἀθηνῶν (172,773), τὸ τοῦ Βώλου (132,101), τὸ τῆς Κερκύρας (109,059) κλπ. Ὅσον ἀφορᾷ τὰς ἀπὸ ἐξαγωγῆς εἰσπράξεις, προέχει τὸ τελωνεῖον Κεφαλληνίας (165,162), μεθ' ὃ ἔρχονται τὸ τῆς Ζακύνθου (148,914), τὸ τῆς Κερκύρας (16,006) κλπ. Ὅσον ἀφορᾷ τὰς ἀπὸ τῶν ἐγγείων φόρους εἰσπράξεις, προέχει τὸ τελωνεῖον Πατρῶν (515,873), μεθ' ὃ ἔρχονται τὸ τοῦ Κατακόλου (214,904), τὸ τῶν Καλαμῶν (201,014), τὸ τῆς Ζακύνθου (47,038) κλπ.

Α. Γ.

ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟΝ ΡΕΥΜΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΜΕΡΙΚΗΝ.

Αἱ καταστατικαὶ πληροφορίες περὶ τῆς ἐπιτάσεως τοῦ πρὸς τὴν Ἀμερικὴν μεταναστευτικοῦ τῶν ἀνθρώπων ρεύματος εἶναι ἰδιαιτέρως ἐνδεικτικαὶ τῆς ἀδιακόπου λειτουργίας τοῦ φυσικοῦ ἐκείνου νόμου, καθ' ὃν ὁ ἀνθρώπινος πληθυσμὸς ὁμοιάζει τὸν ὠκεανὸν, τοῦ ὁποῖου ἡ ἐπιφάνεια συντρίβεται ἐν κύμασι καὶ θεμελιούται ἐν ἀρμονίᾳ. Ὅπως τὸ ὑγρὸν στοιχεῖον οὕτω καὶ τὸ ζῳικὸν τῆς

άνθρωπότητος στοιχείον σπεύδουσιν ἀμφοτέρα εἰς τὴν ἔκτασιν ὅπως εὐρωσι τὴν ἰσορροπίαν.

Κατὰ 700,000 ἀνθρώπων ἐν ἔτει 1881 ἠϋξήσε, λέγει τὸ Journal de la Société de Statistique de Paris, ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἀμερικῆς κατὰ συνέπειαν τῶν διαφορῶν πρὸς αὐτὴν μεταναστεύσεων. Μόνον τὰ μεταναστευτικὰ γραφεῖα τῆς Νέας Ὑόρκης ἀπέγραψαν τοὺς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἀποβιβάσθέντας μεταναστάτας εἰς 455,681, εἰς περίπτωσιν καθ' ἣν οὗτοι ἀνεβιβάζοντο κατὰ τὸ ἔτος 1880 εἰς 320,607. Αὐξήσεις λοιπὸν 135,000 ἀνθρώπων ἐν τῷ μεταναστευτικῷ ρεύματι ἐπὶ μόνον ἐνὸς σημείου τῆς Ἀμερικῆς. Ὁ ζωηρότερος τῆς ἐν ἔτει 1881 μεταναστεύσεως μὴν ἦτο ὁ Μάϊος (76,791 μετανάσται), ἔπονται δὲ αὐτοῦ ὁ Ἀπρίλιος (57,748), ὁ Ἰούνιος (59,721), ὁ Ὀκτώβριος (39,224), ὁ Δεκέμβριος (37,602), ὁ Σεπτέμβριος (37,378), ὁ Ἰούλιος (34,834), ὁ Αὐγούστος (33,840), ὁ Νοέμβριος (31,000), ὁ Μάρτιος (27,708), ὁ Φεβρουάριος (9,753) καὶ τελευταῖος ὁ Ἰανουάριος (8,082).

Πρώτην θέσιν ἐν τῷ μεταναστευτικῷ τοῦ 1881 ρεύματι κατέχει ἡ Γερμανία, ἀποστείλασα εἰς τὴν Ἀμερικὴν 185,255 μετανάστας, κατόπιν ἔρχονται ἡ Ἀγγλία (113,463, ἐν οἷς 60,694 ἐξ Ἴρλανδίας, 36,552 ἐκ τῆς κυρίως Ἀγγλίας, 7,655 ἐκ Σκωτίας καὶ 3,853 ἐξ Οὐαλλίας), ἡ Σουηδία καὶ Νορβηγία (49,230), ἡ Αὐστροουγγαρία (19,119), ἡ Ἰταλία (13,209), ἡ Ἑλβετία (11,608), ἡ Ρωσία (9,000), ἡ Δανία (8,721), ἡ Ὀλλανδία (8,025), ἡ Γαλλία (3,908).

Εἶναι περίεργος ἡ διακύμανσις τοῦ μεταναστευτικοῦ πρὸς τὴν Ἀμερικὴν ρεύματος κατὰ τὴν τελευταίαν ἐνδεκαετίαν 1871—1881. Ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς περιόδου ταύτης εὐρίσκεται εἰς ὄργανισμὸν, ὁ ὀργανισμὸς οὗτος βαθμηδὸν ἐλαττοῦται, μέχρις οὗ ἐπὶ τέλους ἀναβαίνει εἰς ἔντασιν πολλῶν τῆς ἀρχικῆς μεγαλειτέραν. Τὸ φαινόμενον καθίσταται, τρόπον τινα, αἰσθητὸν ἐν τῷ κατωτέρῳ πίνακι

ἀμα τις στερεώσῃ τὸ βλέμμα ἐπὶ τῆς σειρᾶς τῶν ἀριθμῶν.

Ἔτη	Μετανάσται
1871	228,962
1872	292,844
1873	268,278
1874	149,762
1875	99,903
1876	75,035
1877	63,855
1878	79,801
1879	133,907
1880	320,607
1881	455,681

Δὲν ἀπαιτεῖται ἡ νὰ ἐνώσῃ τις τὰ δύο ἄκρα τῆς ἀνωτέρω σειρᾶς, ὅπως ὁ ἀποτελεσθησόμενος οὕτω κύκλος περιλάβῃ τὸ ὅλον ζητήματος, ἐν τῷ ὁποίῳ ἡ οἰκονομικὴ ἀνάγκη τῶν ζώντων ἐν ταῖς παλαιαῖς χώραις πληθυσμῶν διώκει αὐτοὺς πρὸς τὰς νέας, ἐν κανονικῶς ἐκτυλισσομέναις περιτροφαῖς. Ὄταν αἱ παλαιαὶ χώραι ἔχωσιν ἐν ἑαυταῖς τὴν συντηρητικὴν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους δύναμιν ἀχμαϊότεραν, χαλαροῦται ἡ πρὸς τὰς νέας χώρας μετανάστευσις· ὅταν αἱ νέαι χώραι ἀνοίγωσι τὸ στάδιον τῆς ζωῆς μετὰ πλείονος ἐλπίδος εἰς τοὺς ἐν ταῖς παλαιαῖς χώραις καταπιεζομένους, ἐπιτείνεται ἡ μετανάστευσις.

ΠΕΡΙ ΔΙΑΖΥΓΙΩΝ.

Βεβαίως ἡ ἱερότης τοῦ γάμου εἶναι τὸ πρῶτον τῆς οἰκογενείας θεμέλιον καὶ τὸ ἀδιάλυτον αὐτοῦ ἀνήκει εἰς ὑψηλὴν αὐτῆς θεωρίαν. Ἀλλὰ τόσης θυσίας ἡ ἀνθρωπότης δὲν ἦτο ἀξία· ἔπρεπε εἰς τὴν γαμικὴν ἐταιρίαν νὰ εὐρεθῇ διεξόδος, ἐπενοήθη δὲ οὕτω τὸ διαζύγιον καὶ, ὅπου

τούτο καθυστερεῖ, ὁ χωρισμὸς ἀπὸ τραπέζης καὶ κοίτης. Τὸ διαζύγιον εἶναι μηχανήμα κατεσκευασμένον ὑπὸ τῆς ἐλευθερίας εἰς χρήσιν τῆς κοινωνικῆς τάξεως καὶ χρησιμεύει ὅπως εἰς τὴν ἀτμοκίνητον μηχανὴν τὸ ἐξάγον τὸν ἐπαναστατοῦντα ἀτμὸν ἐργαλεῖον.

Ἡ κίνησις τοῦ περὶ τὸν γάμον κοινωνικοῦ τούτου φαινομένου ἀνήκει λοιπὸν εἰς τᾶξιν ἰδεῶν λίαν ἐνδιαφερόμεσαν. Ὅφειλομεν δὲ εἰς τὸ ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῆς Ἰταλίας τμήμα τῆς Καταστατικῆς τὰς ἐπομένας πληροφορίας, ὅσον ἀφορᾷ χώρας τινὰς τῆς Εὐρώπης, τῶν ὁποίων τὰ διαζύγια καὶ οἱ ἀπὸ τραπέζης καὶ κοίτης χωρισμοὶ ὑπολογίζονται ἐνιαυσίως κατὰ 100,000 κατοίκων ὡς ἑξῆς :

Ἑλβετία	35,00	Ὁλλανδία	4,52
Δανία	28,60	Σουηδία	4,20
Σαξωνία	24,00	Βέλγιον	3,60
Ὀυγγαρία	7,36	Ἰταλία	1,60
Ρουμανία	6,70	Σκωτία	1,20
Βυρτεμβέργη	6,50	Ρωσσία	1,10
Γαλλία	6,25	Ἄγγλία	0,90
Βᾶδη	5,00	Νορβηγία	0,33

Περίεργος φαίνεται ἡμῖν ἡ πληθώρα τῶν διαζυγίων ἐν τοῖς τρισὶ πρώταις χώραις. Ἡ λάθος ἀριθμητικὸν συμβαίνει, ἢ κοινωνικὴ τις καὶ οἰκονομικὴ γάγγραινα λυμφαίνεται τὰ σπλάγχνα αὐτῶν. Μεγάλῃ εὐκολίᾳ περὶ τὰ διαζύγια μαρτυρεῖ ἢ ὑπερχειλιζόμενον ὄργανον ἐλευθερίας ἢ τὴν ἠθικὴν οὐσίαν τοῦ γάμου κατατετραυματισμένην καὶ οἰκτρὰν. Ὅποια ἦτο ἐκείνη ἡ ἐποχὴ τῆς Ρώμης καθ' ἣν, ὡς ἔλεγεν ὁ Σενέκας, αἱ ἐπισημότεραι γυναῖκες ἠρίθμουν τὰ ἔτη τῆς ἡλικίας των οὐχὶ κατὰ τὸν, ὡς κοινῶς εἰθίζετο, ἀριθμὸν τῶν ὑπατειῶν ἀλλὰ κατὰ τὸν ἀπὸ ἀλλεπαλλήλων διαζυγίων ἀριθμὸν τῶν συζύγων των !